

1980/81:55

Torsdagen den 18 december

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

1 § Sammansättningen av regionstyrelserna inom högskolan

Föredrogs utbildningsutskottets betänkande 1980/81:14 om ändring i 31 § högskolelagen (prop. 1980/81:40).

Anf. 77 RAUL BLÜCHER (vpk):

Herr talman! Utskottet anser att det inte är påkallat att riksdagen gör ett uttalande i frågan om vem som kan anses företräda allmänna intressen. Men det är just vad riksdagen verkligen borde ha gjort för länge sedan när man började inrätta styrelser av den här typen.

Vad saken gäller är ju vilken princip vi anser skall gälla i de här sammanhangen. Skall styrelser för institutioner i samhällets tjänst ha enbart en demokratisk förankring, via de politiska partierna eller genom att de stora folkrörelserna blir företrädade av representanter för allmänna och samhällsliga intressen? I det senare fallet är förvisso representationen korporativ, inte parlamentarisk. Men med en demokratisk förankring är dock endast breda opinioner eller organisationer med stor folklig anslutning företrädade.

Den modell som vi i vårt land emellertid väljer i väldigt många sammanhang är korporativ, och dess representativitet bygger inte på hur stort antalet medlemmar är eller på organisationens karaktär av folkrörelse utan på att man bestämmer över kapital och företag. Penninginnehavet och den ekonomiska maktställningen kvalificerar för representation. Arbetsköparna och kapitalägarna utgör ingen folkrörelse. De har förvisso makt genom sitt ägande, men det är därmed inte självklart att detta maktutövande är förenligt med demokratin.

Och vad har nu dessa kapitalägarintressen med högskolan att göra? Är det inte våra högskolor? Har högskolorna kommit till på privata initiativ, och betalas de ur privata kassor? Vilka legitima intressen, som t. ex. i det här fallet, anser utbildningsutskottet att arbetsköparnas representanter har att

Torsdagen den
18 december 1980

*Sammansättningen
av regionstyrel-
serna inom hög-
skolan*

tillvarata i högskolans regionstyrelser?

Jag inser att utskottet inte närmare har funderat över dessa frågor. Den korporativa modell som tillämpas i olika statliga och regionala styrelser, där arbetsköparföreträdare ingår, med motiveringen att arbetsmarknadens s. k. parter är likvärdiga, har blivit så vanlig att man inte funderar över om den har något berättigande från demokratisk synpunkt.

I ett klassamhälle, där en borgarklass av kapitalägare och storfinans bestämmer över ekonomi, produktion och arbetsliv, har denna ledande klass givetvis ett övertag, även om den bara utgör omkring 2 % av befolkningen. I en borgerlig stat, där kapitalism och stat växer samman i takt med att den kapitalistiska ekonomin inte klarar sig utan statligt stöd, blir en följd också att kapitalägarna skaffar sig makt över forskning, utbildning och allt större delar av den statliga apparaten.

Men den beskrivningen av vårt samhälle brukar inte tilltala den fria företagssamhetens uttolkare. Den brukar ju t. o. m. avfärdas som ett utflöde av marxistisk vokabulär. Men här erkänns den ändå. Det märkliga är att den borgerliga demokratins skönmålare inte ens reagerar över att kapitalintressena så nakt framträder som makthavare. Men om man ju erkänner att man vill ha kvar arbetsköparrepresentanter i regionstyrelserna, därför att man anser att den reella makt de utövar i andra sammanhang även måste komma till uttryck i styrelserna, då erkänner man också att det är rena klassintressen man tillgodoser.

I borgarklassens intresse vill regeringen och utskottet här få bort företrädarna för de anställda, trots att detta strider mot den i lagen fastställda fördelningen mellan allmänna intressen och dem som är verksamma inom högskolan. I borgarklassens intresse vill man minska antalet företrädare för löntagarna. I strikt demokratisk mening, enligt principen en människa, en röst är löntagarna i landet mångdubbelt fler än kapitalägarna-arbetsköparna.

Men nu gäller ju inte denna demokratiska, liberalt demokratiska, princip för utskottet. Här gäller bara klasskampen, även om det är fråga om en liten sak. Därför hävdar jag nu här de motsatta klassintressena under parollen "kasta ut de helt oberättigade arbetsköparrepresentanterna ur högskolans regionstyrelser och behåll alla löntagarrepresentanter". Jag vädjar till de av kammarens ledamöter som anser sig företräda löntagare och inte arbetsköpare att ansluta sig till den linjen och rösta för motionen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motion 1980/81:164 av Lars Werner m. fl.

Anf. 78 CLAES ELMSTEDT (c):

Herr talman! Här har utbildningsutskottet skrivit ett mycket kort och koncist betänkande. Det är en uppföljning av vad riksdagen har uttalat tidigare i denna fråga. Jag vill bara med ett par meningar kommentera vad herr Blücher sade.

Det är faktiskt så, att de anställda hitintills har varit företrädare i dubbel mening. Dels har de tre personer som representerar de allmänna intressena,

Torsdagen den
18 december 1980

*Sammansättningen
av regionstyrel-
serna inom hög-
skolan*

dels har de tre som direkt representerar löntagarorganisationerna. Det är alltså den senare representationen som föreslås försvinna.

Nu säger herr Blücher att det är fel att arbetsgivarna skall vara företrädna. Arbetsgivarorganisationerna har nu en representant. Enligt förslaget skulle de tre stora löntagarorganisationerna få var sin representant. Jag kan inte finna att det skulle vara riktigt om arbetsgivarsidan saknade företrädare i det här organet. Den verksamhet som regionstyrelsen har att övervaka, den högre utbildningen på regional nivå, är naturligtvis ett intresse för hela arbetsmarknadssidan, inkluderande arbetsgivarintressena. Jag förstår inte riktigt logiken i kommunisternas resonemang, och det har inte heller utskottet gjort.

Herr talman! Jag vill med det anförda yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 79 RAUL BLÜCHER (vpk):

Herr talman! Jag kan inte förstå vilken opinion som arbetsgivarna skall företräda och vilka andra opinioner som i så fall, med samma lilla numerär, inte kunde ha precis lika berättigade synpunkter på regionstyrelserna och på högskolan och dess verksamhet.

Det går inte att säga att de anställda är företrädna i dubbel mening. Fackföreningsrörelsen i stort företräder ju inte specifikt de inom högskolan anställda. Det är ju också klart utsagt i tidigare riksdagsbeslut att fördelningen när det gäller s. k. allmänna intressen och högskolans egen verksamhet bör vara en helt annan än den som föreslås av utskottet. De vid högskolan anställda och deras representanter företräder ju verksamheten vid högskolan, och de stora löntagarorganisationerna företräder ju stora, breda opinioner i detta land. Arbetsköparna företräder ingen väsentlig opinion numerärt sett, demokratiskt sett.

Anf. 80 CLAES ELMSTEDT (c):

Herr talman! Om detta kan vi diskutera hur länge som helst. Det är ju faktiskt så, att de anställda självfallet har representation i vanlig ordning vid de högskoleenheter där de har sin anställning. Det är en sak för sig.

Raul Blücher tycker att arbetsgivarsidan inte skall representeras, därför att den företräder en så liten opinion. Men när vi nu har denna sammansättning av styrelsen vore det märkligt om inte arbetsgivarsidan vore representerad på det här området, eftersom det finns intressen att bevaka över hela arbetsmarknadens fält och hela arbetsmarknaden då också skall vara representerad. Det är den i alla andra sammanhang. Varför skulle detta vara ett undantag?

Anf. 81 RAUL BLÜCHER (vpk):

Herr talman! De arbetsgivarintressen som är legitima i sammanhanget är ju de samhälleliga. De är också företrädna. Men vad har den privata arbetsgivarsidan i sammanhanget att göra? Det kan jag inte förstå.

Torsdagen den
18 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

Utskottets hemställan bifölls med 297 röster mot 17 för motion 164 av Lars Werner m. fl.

2 § Föredrogs

Näringsutskottets betänkanden

1980/81:15 om viss försäljning av skog från domänverket

1980/81:27 om årsredovisning för Svenska Varv AB (skriv. 1980/81:12)

Socialutskottets betänkande

1980/81:15 om viss följdlagstiftning till socialtjänstlagen, m. m. (prop. 1979/80:1 och prop. 1980/81:46 i vissa delar)

Vad utskotten hemställt bifölls.

3 § Besparingar i statsverksamheten, m. m.

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1980/81:16 om besparingar i statsverksamheten, m. m. (ekonomi- och handelsdepartementen) (prop. 1980/81:20).

Anf. 82 LILLY HANSSON (s):

Herr talman! Till näringsutskottets betänkande nr 16 har vi socialdemokrater fogat tre reservationer, som jag inledningsvis yrkar bifall till.

Den första gäller konsumentverket och baseras på de uttalanden som görs i den s. k. besparingspropositionen, uttalanden som inger oro. Där finns inga konkreta förslag, även om en del kommande förslag nämns. Men trots det anser handelsministern att man kan göra besparingar redan budgetåret 1981/82 med 2,3 miljoner och att den översyn av konsumentverket som aviserats skall begränsa anslaget med ytterligare 1,7 miljoner. Utan att avvakta de undersökningar som aviserats, gör man denna kraftiga begränsning av resurserna för både konsumentverket och statens pris- och kartellnämnd.

Vi socialdemokrater kan inte på så lösa grunder godta propositionen på denna punkt. Vi menar att utgångspunkten för besparingar på konsumentpolitikens område måste vara att de grundläggande mål som hittills har gällt för den statliga konsumentpolitiska verksamheten inte får ges upp. Några sådana utfästelser finns inte i propositionen.

Det jag nu sagt om konsumentverket kan också sägas om statens pris- och kartellnämnd. Även SPK är ett konsumentpolitiskt organ. Utan att regeringen anger några konkreta förslag, beräknar den att anslaget skall kunna minskas med 3 miljoner. Man har goda skäl misstänka att regeringen inriktar sig på en konsumentpolitisk nedrustning, som kommer att slå hårt mot de svaga grupperna i samhället.

Den misstanken stärks av vad vi i dag kan läsa i Svenska Dagbladet. Där anges att regeringen nu har dragit upp riktlinjer för prisövervakningen. När

det gäller kläder, skor, möbler, radio- och TV-apparater samt tidningar skall SPK:s prisövervakning tas bort. Det gäller också restauranger, frisörtjänster, gatukök, lek- och hobbyutrustning, färska grönsaker, färsk frukt samt fisk. Dessa varuområden täcker ungefär 40 % av den privata konsumtionen. De här områdena tas nu genom regeringens förslag, som jag antar kommer i budgetpropositionen, bort från den intensiva prisövervakningen. Det finns alltså anledning för oss socialdemokrater att återkomma till den här frågan.

Den tredje reservationen gäller allmänna reklamationsnämnden.

Vi socialdemokrater följer där upp de invändningar vi redan tidigare haft mot att skilja allmänna reklamationsnämnden från konsumentverket. I den besparingsiver som regeringen visar på alla områden skulle man göra en icke föraktlig besparing, om man nu avbröt förberedelserna för omorganisatio- nen och i stället skapade förutsättningar för att nämnden skall kunna fortsätta sin verksamhet inom konsumentverket med förstärkt ställning. Det är vad vi socialdemokrater har föreslagit. Men utskottets borgerliga majoritet har inte velat gå med på det förslaget utan anser att den ovisshet som finns om de exakta merkostnaderna för att skilja allmänna reklama- tionsnämnden från konsumentverket inte har någon betydelse.

Herr talman! Jag vill med dessa korta kommentarer återigen yrka bifall till de tre reservationer som är fogade till näringsutskottets betänkande.

Anf. 83 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det är arbetsamt i utskotten före jul. Men om det hade funnits tid att friska upp de tunga ekonomisk-politiska texterna med något poetiskt inslag, då finns ett klassiskt citat, som med fördel kunde ha prytt huvudet på betänkande nr 16:

Let there be madness, yet – there's method in it!

Eller på vanlig skånska: Det är i alla fall konsekvens i galenskapen.

I en tid när varuskojeri, ohälsosamma substanser, kommersiella jippon och prisuppskörtning är svårare än någonsin att genomskåda – just då skall man skära ner på det konsumentpolitiska arbetet.

I en tid när folkhälsan kräver alldeles speciell vaksamhet, när smart reklam mer än någonsin mobiliseras för att främja tivelaktiga utbud – då skall det bli mindre pengar för konsumentskyddet.

I en tid när skandalavslöjanden görs om den internationella elektriska kartellen, när bolagens privatbeskattning av medborgarna blottläggs – just då skall man minska på statens pris- och kartellnämnd.

När allt från konsumentskydd och kartellbekämpning till barnomsorg och skola får det stramare – just då vägrar de borgerliga att minska de pengar som via Interamerikanska utvecklingsbanken går i fickorna på fascistregimerna i Latinamerika.

Och så kan de borgerliga tydligen inte ens skilja på privat och offentligt, när de förklarar att ett korporativt organ som exportrådet inte är ett privat organ.

Men för all del – man skall hålla de borgerliga räkning för en sak: det är

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

faktiskt konsekvens i galenskapen. Man vill minska konsumentskydd och kartellskydd. Man vill slå vakt om kartellerna, kommersialismen och general Stroessner.

Får jag bara fråga mittenpartierna: Hur känns det egentligen i er liberala och decentralistiska själ när ni vid Gösta Bohmans hand vandrar in i hans Friedmanska Disneyland? Eller var det så litet kvar av den här själen efter fyra år, att ni nu beslutat er för att lämpa även resterna över bord?

Jag yrkar bifall till vpk-motionen och till reservationerna.

Anf. 84 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Konsumentpolitiken fyller en viktig funktion i Sverige, och dess betydelse blir ingalunda mindre när den ekonomiska tiden är kärv. Tvärtom vill jag säga, att det är när medborgarna känner att det är svårt att få kassan att räcka till som konsumentpolitiken fyller en särskilt angelägen uppgift.

Detta gäller inte minst den viktiga konsumentrådgivningen. Den rådgivningen måste i sin tur bygga på en information och ett kunskapsmaterial som konsumentverket skall samla in, bl. a. genom varustester.

Detta har också med kraft framhållits av utskottet i dess betänkande. Jag vill därför säga, att jag tycker att Lilly Hansson alldeles för snabbt börjar tala om nedrustning av konsumentpolitiken. Vad vi nu har att ta ställning till är ett förslag från regeringen om att se över konsumentverkets och SPK:s verksamheter. Självfallet är det riktigt att man i kärva ekonomiska tider genomför en granskning för att göra besparingar på dessa områden liksom på andra. Men målinriktningen, att värna om en stark konsumentpolitik, måste finnas kvar. Den har också utskottet givit uttryck för.

Jag tycker vi skall vänta med de konkreta ställningstagandena och med fördömandena över regeringens politik till dess vi ser vad regeringen konkret har att föreslå vad gäller de här två ämbetsverken och deras arbetsområden.

Till Jörn Svensson: Jag trodde att Jörn Svensson var kommunist. Såvitt jag förstår behövs det inte någon konsumentpolitik alls i ett kommunistiskt samhälle. I Jörn Svenssons lyckorike – om det till äventyrs skulle realiseras – är det ju så att staten ensam avgör vad som behöver och skall tillverkas. Med den utgångspunkt som Jörn Svensson har i sin ideologi får man väl förutsätta att det inte skulle tillverkas några varor av det slag som inte konsumenten behöver och önskar.

Jag vill också fråga Jörn Svensson vilka erfarenheter som finns av konsumentpolitik i de socialistiska länderna. Hur fungerar konsumentpolitiken där i sin praktiska tillämpning?

Jag tycker nästan att det är ett uttryck för blasfemi när en kommunist står upp och talar om konsumentpolitik i ett samhälle som vårt. Jörn Svenssons uppfattning i de här frågorna står nämligen så litet i överensstämmelse med den politik på det här området som vi i riksdagen i övrigt kan vara överens om.

Mitt förslag till Lilly Hansson är att hon skall vänta med de stora orden till

dess att vi ser vad regeringen konkret har att föreslå.

Till Jörn Svensson vill jag säga: Det är bra med konsekvens även i galenskapen. Att som kommunist tala konsumentpolitik är ett uttryck för galenskap.

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

Anf. 85 LILLY HANSSON (s):

Herr talman! Jag tycker inte att jag använde så stora ord i mitt anförande. Man skulle behöva använda betydligt starkare ord än så.

Hadar Cars säger att man skall vänta på regeringens förslag innan man börjar tala om nedrustning. Men i den här propositionen har ju regeringen börjat nedrusta rent ekonomiskt redan, innan man över huvud taget lagt fram några förslag. Dem får vi läsa om i dag i Svenska Dagbladet. Det stärker min misstanke om att det är fråga om en nedrustning och om en färdriktning som är ganska klar. Redan med den borgerliga regeringens hittillsvarande ekonomiska politik har särskilt låginkomsttagare och andra utsatta grupper fått ökade svårigheter att klara sin hushållning, och med den neddragning man nu ämnar göra både på konsumentverket och på statens pris- och kartellnämnd blir det sannerligen inte lättare för de här grupperna att klara sig i det konkurrenssamhälle vi har. Det är precis de grupperna som man riktar in sig på med detta liksom med så många andra förslag som den här regeringen lagt på riksdagens bord. Så nog finns det all anledning att nu uttala en varning, innan regeringen lägger fram ännu fler förslag som kommer att slå hårt emot de svaga och utsatta grupperna i samhället.

Anf. 86 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Den konsekventa galenskapen bredde ut sig ännu mer just i Hadar Cars anförande. Jag har litet svårt att följa med i hans logik. Vi kan emellertid titta litet på den och se hur besynnerlig den är.

Först konstaterar han att behovet av konsumentpolitiska åtgärder och av ett starkt konsumentskydd ökar under de samhälleliga förutsättningar som råder i nuvarande ekonomiska läge och drar sedan den slutsats som finns i betänkandet och besparingspropositionen, att man just då skall dra ner skyddet. Vad är det för sorts logik? Det är en omvänd logik, en galenskapens logik.

Hadar Cars säger att konsumentskyddet inte blir mindre därför att man ser efter om man kan spara på det. Men nog måste väl ändå konsumentskyddet bli sämre och mindre om det får sämre och mindre resurser? Åtminstone är det så i den värld jag brukar röra mig. Men jag vet inte hur det är i herr Cars tankevärld. Där är det kanske tvärtom – ju mer man sparar och snålar in, desto effektivare, bättre och större blir saker och ting.

Som kronan på verket säger Hadar Cars att vi som opponerar mot de här besparingspropäerna skall vänta med vår kritik till dess att ett konkret förslag föreligger. Ja, vi skulle ha väntat med vår kritik om ni väntat med era propäer. Att ni inte kommit med några konkreta förslag är ju helt och hållet en fråga om arbetet i regeringskansliet. Det har lagts fram ett papper för riksdagen, för behandling i utskott och kammare, där ni kommer med

bestämda propåer. Och sedan säger ni till oss att eftersom propåerna inte går in på detaljer så skall vi tåga. Vad är det för sorts logik?

Jag skall sedan inte följa Hadar Cars ner på de nivåer han först var inne på. Som medlem i en familj där vi i tre generationer varit medlemmar i konsumentkooperationen ser jag ingen anledning att diskutera på den nivån.

I förrgår var herr Cars inne och förklarade att socialismen var av djävulen. Jag tycker att han skall vara litet försiktig med att säga sådant – vår Herre har alldeles för många självutnämnda ställföreträdare här på jorden. Om Hadar Cars säger sådana saker alltför ofta kan det också hända att allt fler i kammaren börjar undra hur han någonsin kunde bli statsråd.

Anf. 87 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Jag vill först gärna säga att jag i den här debatten vill göra mycket klar skillnad mellan Lilly Hansson och Jörn Svensson.

Jag uppfattar det så att Lilly Hansson är oroad över den här propositionen och känner att hon och hennes parti vill slå vakt om konsumentpolitiken. Den sista delen av detta har jag stor förståelse för, och på den punkten delar jag också i allt väsentligt hennes uppfattning. Konsumentpolitiken är en värdefull och nödvändig del i det svenska samhällsarbetet, och den blir inte mindre viktig i tider då alla människor måste spara in. Då är det särskilt viktigt att man får ut så mycket som möjligt av värde av den sist utlagda kronan. Rätt utformad konsumentpolitik, med en inriktning på att hjälpa och biträda konsumenterna genom rådgivning och på annat sätt, fyller i det sammanhanget en mycket värdefull funktion. Och rådgivningens grund är testning av olika varor samt att man i kommunerna kan förmedla kunskapen till konsumenterna.

På den punkten har Lilly Hansson och jag inga delade meningar. Jag vill understryka att jag inte vill medverka till en konsumentpolitisk nedrustning, och jag ser inte i det som nu är föreslaget några sådana tendenser. Jag crinrar också om att utskottets majoritet särskilt framhåller uppgiften att ge konsumenterna råd och vägledning samt att det behövs underlag för sådan vägledning från konsumentverkets sida. Det skall också finnas resurser för detta.

Jag tror att Lilly Hansson och jag, när detta sagts, inte behöver ha svårt att komma överens om att det finns områden i all offentlig verksamhet där det finns möjlighet att göra besparingar. I tider då mycket måste sparas är det också självklart att inga ämbetsverk bör frias från uppgiften att se över vad de kan göra för att bringa ned kostnaderna. Och det är inte heller säkert att en kostnadssänkning leder till minskad effektivitet. Vi har praktiska erfarenheter från många områden i samhället, inom både den privata och den offentliga sektorn, som visar att det ofta går att utföra arbetsuppgifterna med i huvudsak bibehållna målsättningar – i vissa fall t. o. m. med större effektivitet än tidigare – när man sett över verksamheten, valt ut det väsentliga och hamnat på en kostnadanpassad nivå. Därför säger jag bara till Lilly Hansson: Låt oss vänta med de fördömande orden till dess vi ser vad

regeringen konkret har att föreslå. Jag är övertygad om, att vi inte har att se fram mot någon avrustning på det konsumentpolitiska området. Det är min utgångspunkt.

Sedan till Jörn Svensson, som nu söker stöd bakom förfäderna i andra och tredje generationen. Det är mycket frapperande att höra hur traditionsbundna de svenska kommunisterna nu har blivit, inte bara vad gäller sin politiska historia utan även vad gäller familjebakgrunden.

Jag sade helt enkelt, att i det samhälle som Jörn Svensson arbetar för skulle det inte finnas någon konsumentpolitik. Där kommer ju alla varor redan från början – på grund av den utomordentligt skickliga planeringen och den noggrannhet med vilken staten i alla avseenden sköter sina affärer – att vara så utformade att konsumenterna aldrig har något att klaga på. Och inte bara det: varorna kommer också att tillverkas i sådan omfattning att de fyller alla de behov som centralmakten anser vara de som skall fyllas hos medborgarna. Följaktligen finns det inte i Jörn Svenssons samhälle någon anledning att ha någon konsumentpolitik. Jag kan inte heller finna att det i stater som kommit hans ideologiska uppfattning närmast finns någon sådan – och jag är mycket tacksam att få veta om Jörn Svensson kan korrigera mig på den punkten.

Det är klart att behovet av ett konsumentpolitiskt skydd ökar i marknadsekonomier, jämfört med i socialistiska ekonomier, sade Jörn Svensson. Jag skulle vilja fråga honom, om han verkligen tror att det stämmer. Vad tror han svaret skulle bli om han frågade medborgarna i t. ex. Polen om de anser att deras konsumentpolitiska behov blivit väl tillgodosedda under de år som regimer i hans anda haft styret i landet? Jag tycker att när det gäller konsumentpolitik skall man hålla förfärligt tyst, om man är kommunist.

Anf. 88 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det måste vara en väldigt sjuk sak som Hadar Cars försvarar, eftersom han hela tiden talar om andra ting än vad ärendet rör.

Hadar Cars säger i sin senaste replik att han är överens med Lilly Hansson om hur viktig konsumentpolitiken är. Och när han konstaterat att han är överens med henne, då drar han slutsatsen att konsumentpolitiken därför skall ha mindre pengar. Den är nämligen särskilt viktig, och det som är särskilt viktigt skall ha mindre pengar, mindre resurser.

Kartellerna breder ut sig alltmer – och vi har under den allra senaste tiden fått uppmärksammade avslöjanden om kartellernas inverkan på den svenska ekonomin, vilket herr Cars aldrig har kommenterat. Då gjorde han inga internationella utflykter, som han av någon märklig anledning gör nu. Men ju mer kartellerna breder ut sig och ju viktigare det blir att skydda konsumenterna från verkningar av dessa bolags privatbeskattning, desto mindre resurser skall då statens pris- och kartellnämnd och kartellskyddet i Sverige ha. Jag kan inte annat än dra slutsatsen att den som säger så måste ha den inställningen att man inte skall skydda människorna från verkningarna av de privata kartellerna. Man skall i stället minska det skyddet.

Hadar Cars försöker framställa det så att han och Lilly Hansson egentligen

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

är av samma mening. De har precis samma åsikter om dessa ting. Skillnaden dem emellan måste då vara den att Lilly Hansson arbetar för och röstar för sin egen åsikt, medan Hadar Cars arbetar för och röstar för någon annans åsikt.

Anf. 89 LILLY HANSSON (s):

Herr talman! Det är ju intressant och glädjande att Hadar Cars delar min åsikt att vi behöver en väl fungerande konsumentpolitik här i landet och att den är värdefull från konsumenternas synpunkt. Hadar Cars säger också att han inte vill vara med om en nedrustning av konsumentpolitiken. Men om han verkligen menar det bör han följa upp det med handling. Han manade mig bara att vänta tills konkreta förslag föreligger och sade att det nog inte alls är så farligt som jag tror.

Vi socialdemokrater har inte satt oss emot att man granskar även den konsumentpolitiska verksamheten när det gäller att göra besparingar. Men innan man över huvud taget har gjort någon översyn eller framlagt några konkreta förslag föreslår man i propositionen ett minskat anslag till konsumentverket med 2,3 milj. kr. nästa budgetår, och man avser att genomföra en ytterligare besparing på 1,7 milj. kr. Man har alltså preciserat anslagsminskningarna innan man över huvud taget har gjort en översyn. Likadant var det med anslagsminskningen på 3 milj. kr. till SPK.

I dagens Svenska Dagbladet kan vi se på vilka områden man skall släppa prisövervakningen. Vi behöver en effektiv prisövervakning, speciellt för de grupper som i dag har svårt att klara sin hushållsbudget. Men det är precis på de områdena som regeringen aviserar att man skall släppa prisövervakningen. SPK:s anställda skall minskas med 20 personer inom bevakningsområdet. Inte kan det väl bli en bättre prisövervakning med den neddragningen?

Om Hadar Cars verkligen har de åsikter som han gav uttryck för i sina vackra ord här från talarstolen och om hans påstående att vi är överens i principfrågan är riktigt, då borde han inte i näringsutskottet ha gått med på att man gör dessa neddragningar i budgeten innan de konkreta förslag har lagts fram som Hadar Cars aviserade skall komma. Självfallet kommer vi från socialdemokratisk sida att granska propositionen ordentligt när den kommer, men vi har redan sett att vi har skäl för den misstänksamhet och oro som vi ger uttryck för i motionen. Det är detta som vi har givit till känna i våra reservationer.

Anf. 90 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Både Lilly Hansson och jag kan konstatera att det finns en obalans i svensk ekonomi. Den beror på många faktorer, inte minst naturligtvis på de stora oljeprishöjningarna. Men den hänger också samman med tillväxten i den offentliga sektorn. Att man i den situationen behöver skära i den offentliga sektorn för att åstadkomma en balans som gör att samhället totalt kan utvecklas framåt kan vi kanske också, om vi får diskutera ett tag, komma överens om.

En del saker är jag övertygad om att man kan skära bort, både i SPK och i

konsumentverket. Det är den erfarenhet jag har. Men det finns andra delar av verksamheten – stora delar av verksamheten – som jag betraktar som mycket väsentliga. Jag har här redan talat om några av dem. Hit hör bl. a. den konsumentpolitiska rådgivningen. Jag vill också säga att jag tycker uppföljningen med konsumentrådgivare på det kommunala planet är en viktig del av en aktiv och riktigt utformad konsumentpolitik.

Sedan till Jörn Svensson igen. Han talade nu om konkurrenslagstiftning och om marknadsekonomi. Jag är en varm anhängare av marknadsekonomi och följaktligen också av en kraftfull konkurrenslagstiftning, både inom Sverige och internationellt. Konkurrensdödande karteller av olika slag är mig motbjudande. Jag tycker det är angeläget att man, både inom och utom landet, hittar vägar för att se till att företagen konkurrerar med varandra på ett riktigt sätt. Det är för mig en självklar utgångspunkt.

Men hur är det då för Jörn Svensson? I hans lyckorike finns det ju inte någon konkurrens alls. Den är totalt satt ur spel genom att samtliga företag har samma ägare. Tala om karteller! Jag vill säga att det samhälle som han förespråkar är den totala kapitalistiska imperialismens samhälle, i händerna på ett litet gynnat fåtal. Det är inte mitt samhälle. Det är hans.

Anf. 91 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Vi kan nu sammanfatta kvintessensen av det Hadar Carsska tänkandet och hans geniala politiska filosofi i tre satser:

Är man emot karteller, då skall man minska anslaget till sådana verksamheter som kan bekämpa kartellerna.

Om man tycker att någonting är riktigt viktigt här i världen, så skall man minska anslagen till det som man tycker är så viktigt.

Om man är överens med en annan människa, då skall man alltid i sista omgången när man röstar ta ställning på rakt motsatt sätt som den man är överens med.

Anf. 92 LILLY HANSSON (s):

Herr talman! Jag konstaterar att Hadar Cars, liksom de flesta övriga borgerliga ledamöter som i den här talarstolen talar om besparingar, riktar in sig på den offentliga verksamheten. Självfallet skall man när det gäller besparingar också se på den offentliga sektorn, men det är en viss del av den offentliga sektorn som man hela tiden riktar in sig på, och det är just de områden där de svaga grupperna i vårt samhälle har ett stöd.

Jag konstaterar också att man genom förslagen till neddragningar inom konsumentpolitikens område och genom den aviserade propositionen med nya riktlinjer för prisövervakning ändå tillgodoser en grupp och det är näringslivets intressen. Detta går som en röd tråd igenom hela regeringspolitiken.

Anf. 93 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Ja, Lilly Hansson, den politik som skall föras får inte bara vara inriktad på besparingar, utan den måste i hög grad också vara präglad av

offensiva insatser. Detta har min partiledare, Ola Ullsten, utvecklat i ett tal så sent som i går. Det finns säkerligen anledning för mig och andra att återkomma till de tankarna i andra sammanhang.

Det är ganska naturligt att vi, när vi i riksdagen talar om de neddragningar som skall göras, och som måste göras för att vi skall få ekonomin i balans, avser neddragningar inom den offentliga sektorn. Det är ju över den – och inte över den enskilda sektorn – som riksdagen främst har inflytande.

Efter detta – jag bryr mig inte om att svara Jörn Svensson – vill jag slutligen gärna säga att det är väsentligt att de neddragningar som måste göras drabbar de inkomstsvaga grupperna i det svenska samhället i så liten utsträckning som möjligt. I det avseendet, Lilly Hansson, vill jag medverka på allt sätt för att vi tillsammans skall kunna klara en sådan politik.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (Sveriges exportråd)

Utskottets hemställan bifölls med 302 röster mot 17 för motion 101 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4 (Sveriges turistråd)

Utskottets hemställan bifölls med 302 röster mot 17 för motion 101 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 5 (Interamerikanska utvecklingsbanken)

Utskottets hemställan bifölls med 301 röster mot 17 för motion 101 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 6

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 7 (konsumentverket)

Hemställan

Utskottets hemställan bifölls med 302 röster mot 17 för hemställan i motion 101 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Motiveringen

Vid votering medelst rösträkning avgavs 159 röster för godkännande av utskottets motivering och 159 röster för godkännande av utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservation 1 av Ingvar Svanberg m. fl.

Kammaren beslöt med 159 röster att ärendet i dess helhet skulle återförvisas till utskottet. 159 röster avgavs för att frågan om motiveringen beträffande utskottets hemställan i detta moment skulle avgöras omedelbart genom lottning.

4 § Norrlandsfondens fortsatta verksamhet m. m.

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1980/81:22 om Norrlandsfondens fortsatta verksamhet m. m. (prop. 1980/81:51).

Anf. 94 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Eftersom det lackar mot jul och tiden är knapp så skall jag fatta mig kort.

Med anledning av propositionen 1980/81:51 om ändrade riktlinjer för Norrlandsfondens fortsatta verksamhet har jag och några medmotionärer i en motion föreslagit vissa ändringar i förhållande till propositionens förslag.

Först och främst föreslår vi en ändring av Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde. Det finns för resten också en motion i den riktningen från annat håll. Som vi påpekat finns starka skäl för att även Gävleborgs län omfattas av Norrlandsfonden. Bortsett från Norrbottens län, som har de svåraste problemen, finns ingen väsentlig skillnad mellan Gävleborgs län och de övriga Norrlandslänen. F. n. råder det förhållandet att Gävleborgs län i vissa sammanhang räknas till Norrlandslänen, i andra inte. Utan att närmare gå in på detta finner vi inga skäl för att Gävleborgs län inte skall omfattas av Norrlandsfonden.

Under p. 2 i vår motion föreslår vi att Norrlandsfondens program och medelsbehov skall bli föremål för prövning vart tredje år. Nu säger utskottet att förslaget i propositionen om årliga handlingsprogram överensstämmer med vad som föreslagits i den utredning som ligger till grund för propositionen och att flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget. Men i propositionen sägs att bland de remissinstanser som tillstyrkt förslaget är UHÄ, som anser att förslaget i stort sett är rimligt. Detsamma gäller utvecklingsfonden i Gävleborg. Men så redovisas vissa erinringar mot förslaget, och där framgår det att länsstyrelsen i Västerbottens län, länsstyrelsen i Norrbottens län, Landstingsförbundet, landstinget i Västerbottens län och Norrlandsfonden alla vill ha treåriga perioder. Det är väl ändå att ställa allt på huvudet att inte ta något intryck av vad de berörda länen i detta sammanhang säger. Eller är de helt inkompetenta när det gäller att bedöma vad som här är bäst tillämpligt? I detta fall litar vi nog mera på vad de regionala styrelserna säger än på vad utskottet och industriministern förespråkar.

När det sedan gäller medelstillelningen från staten anser vi det skäligt dels att beloppet anslås för en treårsperiod, dels att en uppräknings sker av det belopp som föreslagits i propositionen. Det finns många skäl till detta: för det

Torsdagen den
18 december 1980

*Norrlandsfondens
fortsatta verksam-
het m. m.*

första de större förluster som kan väntas uppstå i och med ett större risktagande, för det andra den urholkning av bidraget som sker genom inflationen.

Herr talman! Jag stannar där och ber att få yrka bifall till motion 126.

Anf. 95 OLLE WESTBERG i Hofors (s):

Herr talman! I näringsutskottets betänkande nr 22 behandlas motion 1980/81:117, som avlämnats av de socialdemokratiska ledamöterna på Gävleborgsbänken. Vi har i motionen ställt krav på att Gävleborgs län skall inordnas i Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde.

Att det finns behov av ett utökad näringsliv inom vårt län är utskottet och motionärerna i stort sett överens om. Jag skall därför ej ägna någon tid åt att understryka detta faktum.

Motioner med samma yrkande som den vi nu har att behandla har lämnats varje år sedan 1971, med något undantag. De har i allmänhet fått en relativt välvillig behandling av näringsutskottet. Så sent som i näringsutskottets betänkande 1976/77:7 framhöll utskottet "att sysselsättningsproblemen i de inre delarna av Gävleborgs län i stort sett är av samma art som i övriga norrländska inlandskommuner. Den i propositionen förordade inriktningen av fondens geografiska verksamhetsområde får anses innebära att stöd skall kunna ges även för angelägna projekt i Gävleborgs län." Där uttryckte utskottet alltså uppfattningen att vi bör tillhöra fondens geografiska verksamhetsområde. Detta uttalande tolkar jag som en positiv skrivning.

Utskottets skrivning i det betänkande vi nu har att ta ställning till är enligt min mening något oklar, men efter vad jag har kunnat utröna skall den tolkas så, att Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde när det gäller näringslivets utveckling ej skall innefatta Gävleborgs län. Däremot skall stöd till den s. k. mineraljakten kunna fortsätta som hittills.

För att inga oklarheter skall råda i framtiden vill jag till utskottets talesman ställa frågan, om min tolkning av utskottets skrivning är riktig.

Jag vill också ställa en annan fråga till Johan Olsson, och det är: Hur kommer det sig att han och hans partivänner på Gävleborgsbänken, efter att de mellan åren 1971 och 1976 vid fyra tillfällen motionerat om att Gävleborg skulle inordnas i Norrlandsfondens verksamhetsområde, numera ej ställer detta krav, utan i stället – vad jag kan förstå – kommer att gå emot ett sådant yrkande? Anser ni att situationen i länet förbättrats, så att behov av stöd från fonden ej längre föreligger, eller finns det något annat motiv till ert ändrade ställningstagande?

Med det anförda, herr talman, yrkar jag bifall till motion 1980/81:117.

Anf. 96 JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Den proposition vi nu behandlar innebär att Norrlandsfonden får en femårig planeringsperiod och under den perioden en anslagsram på 150 miljoner. I propositionen föreskrivs att fonden skall upprätta årliga handlingsprogram, och tilldelningen av anslag inom den angivna ramen kommer alltså att ske i enlighet med dessa årliga program. Inriktningen skall

ske mot större men färre industriella projekt, och regeringen är angelägen om att klarare markera gränserna mellan utvecklingsfonderna och Norrlandsfonden. Utskottet har enhälligt tillstyrkt propositionen.

Norrlandsfonden instiftades 1961, och syftet var att fonden skulle arbeta för att motverka de effekter som en minskad malmbrytning på lång sikt kunde ge, främst för Norrbottens län. Man fick då anslag ur LKAB:s överskott – de var ju stora på den tiden – men efter hand har även skattemedel tillförts i den mån LKAB:s möjligheter att ge anslag har minskat.

Fortfarande har fonden givetvis till syfte att försöka åstadkomma ett mer differentierat näringsliv i gruvbrytningsområdena, och det har hela tiden poängterats att fonden skulle i första hand ägna sin verksamhet åt Norrbottens län och i övrigt åt Norrlands inlandsområden.

Från olika håll har länge hävdats att Gävleborgs län borde tillhöra fondens verksamhetsområde. Jag har själv i slutet av 1960-talet flera år väckt motioner med förslag i den riktningen, och som Olle Westberg i Hofors förklarar har Gävleborgsriksdagsmännen av och till motionerat om detta. Motionerna har i samtliga fall fått en relativt välvillig behandling. Riksdagen har konstaterat att fondens verksamhetsområde upptar de fem Norrlands-länen och att ingenting hindrar att även projekt i Gävleborgs län kan bli föremål för stöd.

I praktiken har dock inget stöd givits till Gävleborgs län, utan som riktlinjerna anger har i huvudsak Norrbotten och inlandsområdena i de fyra nordligaste länen fått del av fondens verksamhet.

Vi har pratat om det här i utskottet, och jag har för min del som gävleborgare givetvis testat möjligheterna att få stöd för tanken att fonden skulle ägna större intresse åt Gävleborgsområdet. Jag har inte fått stöd för det, vare sig i min egen partigrupp eller på den borgerliga sidan, än mindre från den socialdemokratiska gruppen. Inte någon har velat ställa upp på den linjen att man skulle göra en markering som så att säga tvingade fonden att även i praktiken bedriva verksamhet i Gävleborgs län.

Jag har för min del inte sett några framkomstmöjligheter den här vägen, utan det är enligt min mening då bättre att försöka klara ut förhållandet. Som svar på Olle Westbergs fråga vill jag säga att egentligen är det ingen ändring, utan fortfarande gäller vad statsrådet har uttalat i propositionen, nämligen att verksamheten även i fortsättningen i huvudsak bör omfatta de fyra nordligaste länen med särskild uppmärksamhet på Norrbottens län och inlandskommunerna. Skulle det dyka upp ett projekt i Gävleborgs län och det fanns alldeles särskilda skäl, skulle jag väl tro att det funnes möjligheter för fonden att verka. Ingenting stänger den möjligheten, men med hänsyn till den praktiska verksamheten kan vi nog inte räkna mycket på det.

I stället har utskottet skrivit ganska bestämt: "Utskottet är medvetet om att sysselsättningsproblemen i de inre delarna av Gävleborgs län i stort sett är av samma art som i övriga norrländska inlandskommuner. Detta motiverar ett fortsatt stöd från samhällets sida. För detta ändamål synes i första hand den regionala utvecklingsfonden i Gävleborgs län och Svetab Nord AB, vars

Torsdagen den
18 december 1980

*Norrlandsfondens
fortsatta verksam-
het m. m.*

verksamhetsområde innefattar Gävleborgs län, böra utnyttjas." Och så föreslår utskottet att riksdagen gör ett sådant uttalande.

Jag har tidigare tagit upp frågan – och det har även några andra ledamöter på Gävleborgsbänken gjort – om inte ett särskilt utvecklingsbolag borde inrättas för Gävleborgs län. För ett par år sedan instiftades ju Svetab Nord AB. Det var då oklart huruvida Svetab Nord skulle verka inom Gävleborgs län, därför att det angavs att Mellannorrland skulle vara bolagets verksamhetsområde.

Vi hade från centern motioner i ärendet, och i samband med behandlingen av dessa uttalades klart att Svetab Nord's verksamhet även skulle omfatta Gävleborgs län. I praktiken har det också förekommit att utvecklingsbolaget varit verksamt inom vårt län.

Jag har kommit fram till att det enda riktiga är att vidhålla att det behövs statliga insatser i Gävleborgs län, men att det ändå är en rakare och renare väg att ansluta sig till vad utskottet föreslår. Givetvis innebär det en splittring att ta av pengar som egentligen avsatts för att motverka en eventuell minskande verksamhet i gruvområdena. Vi tycker att det är riktigare att lägga insatserna direkt på länet.

För min del ställer jag gärna upp för Gävleborgs län när det gäller att utverka särskilda medel för projekt inom länet, utöver vad som normalt anslås till utvecklingsfonden eller till utvecklingsbolaget Svetab Nord.

Jag hoppas att jag härmed klargjort hur vi i utskottet ser på frågan. Vi tycker egentligen att det är en omväg att låta ett administrationscentrum för Norrbotten och inlandsområdet hantera frågor som gäller södra Norrland. Med hänsyn till omständigheterna torde det vara bättre att satsa pengarna direkt på länet.

Vpk vill att fondens anslagsram på 150 milj. kr. skall fördelas under en treårsperiod i stället för en femårsperiod. Det är givetvis ett angeläget ärende. Statsrådet i fråga kan tyvärr inte tillstyrka förslaget, trots att många remissinstanser framhållit det som angeläget med större anslag. Han anser att det med hänsyn till det statsfinansiella läget får räcka med 150 milj. kr. under en femårsperiod.

Med det sagda yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 97 OLLE WESTBERG i Hofors (s):

Herr talman! Johan Olsson säger att det egentligen inte är någon skillnad i förhållande till tidigare. Som jag sade uttalade man rätt så klart i ett utskottsbetänkande under riksmötet 1976/77 att Gävleborgs län bör kunna få stöd från Norrlandsfonden även för enskilda projekt, som enbart avser länet.

Men som jag sade här tidigare tolkar jag utskottets skrivning så, att den möjligheten inte skall finnas kvar. Johan Olsson säger ändock att om särskilda skäl föreligger skall anslag från fonden kunna utgå även för projekt som enbart gäller Gävleborgs län. Jag är ännu inte klar över vad man menar.

Jag ser att utskottets ordförande sitter i sin bänk. Det skulle vara intressant

att få höra hur han tolkar utskottets skrivning i detta avseende. Kan Gävleborgs län i fortsättningen få stöd för näringslivsfrämjande åtgärder som enbart gäller Gävleborgs län? Den saken har jag inte fått klar för mig ännu.

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Norrlandsfondens
fortsatta verksam-
het m. m.*

Anf. 98 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Nog är det väl litet märkligt att Johan Olsson, som ändå är centerpartist, talar emot en höjning av bidraget till Norrlandsfonden. Jag trodde att det var en form av decentralisering att ge Norrlandsfonden större möjligheter att aktivt främja utvecklingen i Norrland. Därtill talar han också emot att hans eget län skall ingå i Norrlandsfonden.

Om jag inte tar alldeles fel har Norrlandsfonden nyligen redovisat betydande förluster i verksamheten. Det finns ingenting som tyder på att risktagandet skulle bli mindre i framtiden. En sak som jag har funderat mycket över är industriministerns uttalande i propositionen att flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget. Då det gäller programperioderna har ju länsstyrelserna i Västerbottens län och i Norrbottens län, Landstingsförbundet, landstinget i Västerbotten och själva Norrlandsfonden poängterat hur viktigt det är med treårsperioder. Likafullt tar inte utskottet hänsyn till detta. Det kan kanske Johan A. Olsson förklara.

Anf. 99 JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Visst skulle vi, John Andersson, gärna vilja ställa upp när det gäller högre anslag. Det är inte alls underligt att remissinstanserna i området i fråga tycker att det borde anslås 150 milj. kr. på tre år. Som alltid är det en avvägningsfråga, och statsrådet har inte ansett sig kunna sträcka sig längre, bl. a. med hänsyn till det statsfinansiella läget. Ett enigt utskott har inte haft någon annan mening.

Vad sedan gäller Olle Westbergs i Hofors anförande vill jag säga att Gävleborgs län, med tanke på den praktiska erfarenheten hittills, inte kan räkna med anslag från Norrlandsfonden. Skulle det röra sig om alldeles speciella projekt som är lämpliga för Norrlandsfonden och som kanske berör flera län, är det inte förbjudet för Norrlandsfonden att verka inom länet. Om det t. ex. är fråga om ett projekt som gäller Ljusdalsområdet i Gävleborgs län och de inre delarna av Västernorrland och projektet således berör flera län, lär det inte vara omöjligt. Men med tanke på den politiska inställningen i denna fråga under åren och den praktiska erfarenheten är det inte mycket att hoppas på. Jag tycker därför att Olle Westberg i Hofors, jag och andra i stället bör verka för att få direkta anslag till länet och till Svetab Nord AB – kanske också på andra sätt.

Jag vill erinra om att just Hofors, som ju är Olle Westbergs hemort, för inte länge sedan fick extra anslag för att man skall kunna bedriva en speciell verksamhet. Det gällde anslag till stålorterna, dvs. anslag utanför ramen för utvecklingsfonden. Vi vet ju att där har kommun, företag och utvecklingsfondens anslag verkat i ganska positiv riktning. På den vägen skall vi givetvis fortsätta.

Torsdagen den
18 december 1980

*Norrlandsfondens
fortsatta verksam-
het m. m.*

Anf. 100 INGVAR SVANBERG (s):

Herr talman! Jag har ingen anledning att lägga mig i diskussionen, men vill svara på den direkta fråga som ställdes till mig.

Under lång tid har det allmänt talats om att det under vissa förhållanden inte föreligger några hinder för fonden att verka inom Gävleborgs län. Men det där har inte haft någon riktig förankring i verkligheten. Därför har utskottsmajoriteten ansett att det är lika bra att göra klart hur det skall vara. Det var fel att säga att det fanns möjligheter, då det i verkligheten inte gjorde det.

Att fördela 30 milj. kr. på fem län tycker vi är litet tokigt med tanke på situationen i de fyra nordligaste länen. Vi missunnar inte Gävleborgs län några medel. Länet bör få mycket stöd, men det bör inte tas ur de här usla 30 miljonerna. Regeringen måste kunna ordna detta på annat sätt. Jag skulle vilja uttrycka saken så, att Gävleborgs län nog inte kan ifrågakomma annat än om det gäller gemensamma projekt, mineralletning och sådant. Något industriprojekt som skulle vara sådant att det berör flera län känner jag inte till och vet inte hur det skulle se ut. Jag skulle närmast vilja säga att Gävleborgs län inte har några möjligheter att få pengar ur Norrlandsfondens fortsättningen annat än till mineraljakt, om riksdagen antar detta förslag, vilket jag hoppas.

Anf. 101 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Om det förslag jag har ställt skulle gå igenom, innebär det inte att också Gävleborgs län skall vara med och dela 150 miljoner på fem år. Jag har tagit hänsyn till att Gävleborgs län kommer med och har räknat om beloppet, så att det blir 150 milj. kr. på en treårsperiod.

Sedan har jag ännu inte fått svar på frågan varför man biträder industriministerns förslag att det skall vara ettåriga programperioder. Alla remissinstanser som berörs av Norrlandsfondens, dvs. länsstyrelserna i Norrbottens län och i Västerbottens län samt Norrlandsfondens själv, har hävdat ganska bestämt att de vill ha treåriga programperioder. Jag har inte fått svar på varför man inte tagit hänsyn till detta.

Anf. 102 OLLE WESTBERG i Hofors (s):

Herr talman! Jag har hyst ett visst hopp om att vi någon gång skulle kunna komma i den situationen, att vi kunde få stöd från Norrlandsfondens till ett enskilt projekt. Jag kan konstatera efter denna debatt och efter klarläggandet av utskottets ordförande och Johan Olsson, att enskilda projekt i Gävleborgs län i framtiden inte kan räkna med bidrag från Norrlandsfondens.

Jag kan bara beklaga att det har blivit så. Vi får försöka gå andra vägar i stället.

Men det är beklagligt att Johan Olsson, som är från länet och utger sig för att vara en stor förkämpe för företagsamheten i länet, har varit med i utskottet som vice ordförande och täppt till denna möjlighet totalt för åtminstone fem år framåt.

Anf. 103 JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Inlägget från Olle Westberg i Hofors fordrar ett klarläggande.

Både utskottets värderade ordförande och jag har klarlagt hur vi ser det här. Vi har skrivit in ett uttalande i utskottets betänkande, som klart säger ut att Gävleborgs län har samma problem som Norrlands inland i övrigt och att staten bör kunna gå in även där för att medverka i lösandet av dessa problem.

Utskottet har vidare sagt att sådana anslag bör gå direkt till utvecklingsfonden eller till utvecklingsbolaget Svetab Nord AB, vars verksamhetsområde innefattar Gävleborgs län.

Jag tycker jag har medverkat till att klarlägga detta problem, så att vi från Gävleborgs län mera medvetet kan arbeta enligt de riktlinjer utskottet har angivit. Det är ingenting att beklaga, Olle Westberg. Se positivt på det här! Jag tycker att vi bör undersöka möjligheten att göra något av detta.

Ett alternativ i debatten har tidigare varit att bilda en Södra skogslänens fond. Den tanken är väl inte helt borta, men det kan också finnas andra vägar. Huvudsaken är att vi utverkar största möjliga stöd för att göra insatser i Gävleborgs län. Då skulle vi kunna sluta denna debatt genom att säga att vi är överens om detta.

Till John Andersson vill jag säga att vi valt ettåriga perioder för att man funnit detta rationellt. Många remissinstanser har stött den tanken. Det är en praktisk fråga, och jag tror inte detta blir något hinder i verksamheten.

Anf. 104 OLLE WESTBERG i Hofors (s):

Herr talman! Till Johan Olsson vill jag säga att situationen för Gävleborgs län är sådan att vi bör få ökade möjligheter till stöd från alla möjliga håll. I dag fattar vi ett beslut att minska möjligheterna i ett avseende. Vi har inte fått mer pengar för andra stödåtgärder i och med detta beslut.

Anf. 105 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag skall bara avsluta med att konstatera, att man från centerhåll tycks vara helt nöjd med att man får ett uttalande om att Gävleborgs län har samma problem. Det är i och för sig inte något nytt.

Jag tar Johan Olssons yttrande om programperioderna som ett klart uttalande från hans sida om att länsmyndigheterna i Västerbotten och Norrbotten samt Norrlandsfonden inte begriper vad de håller på med. De begriper inte själva att det är bra för dem att ha ettåriga perioder, utan det är utskottet och industriministern som anser det. Det framgick ganska klart av det senaste inlägget.

Anf. 106 JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Periodernas längd är en praktisk fråga som alldeles säkert kommer att lösas till belåtenhet i verksamheten.

Olle Westberg i Hofors sade: Vi är i en sådan situation i Gävleborgs län att vi måste få anslag från alla håll. Men det kan väl inte vara någon fördel att

möjligen få en liten chans till anslag från Norrlandsfonden som i praktiken uteblir. Det är väl bättre att inrikta ansträngningarna på att få en skrivning från utskottets sida som är klart positiv och mera direkt anvisar vägar för att stödja Gävleborgs län.

Jag anser att utskottets förslag är en positiv utväg, och jag tror att Olle Westberg efter hand också kommer att ansluta sig till den tanken.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls med 295 röster mot 25 för motionerna 117 av Olle Westberg i Hofors m. fl. och 126 av John Andersson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls med 303 röster mot 16 för motion 126 av John Andersson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4

Utskottets hemställan, som ställdes mot motion 126 av John Andersson m. fl. i motsvarande del, bifölls med acklamation.

5 § Vissa åtgärder på teleområdet

Föredrogs trafikutskottets betänkande 1980/81:9 om vissa åtgärder på teleområdet (prop. 1980/81:66).

Utskottets hemställan om att betänkandet skulle företas till avgörande efter endast en bordläggning bifölls av kammaren.

Anf. 107 BERTIL ZACHRISSON (s):

Herr talman! För nu över ett år sedan skrev televerket till regeringen och bad att få inrätta två dotterföretag, Telefinans AB och Teleinvest AB. Tanken bakom detta förslag var att öka televerkets handlingsfrihet i en alltmer hårdnande konkurrens. I en partimotion under allmänna motionstiden ställde vi socialdemokrater oss bakom televerkets önskan. Och vi gjorde det för att öka televerkets möjligheter att följa med i den teknologiska utvecklingen och konkurrera om kunderna med i första hand de stora multinationella bolag som är verksamma på det här området.

Det svenska televerket är ett mycket välskött televerk, bland de allra bästa i världen. Det tillhandahåller billiga och kvalificerade telekommunikationer både till hushåll och till företag. Genom att öka televerkets möjligheter att gå in på nya områden kan dess position förstärkas ytterligare, och det ger dessutom en offensiv satsning på ökad produktion i televerkstäderna. Vi

menar också att ett starkt och effektivt fungerande televerk står i överensstämmelse med allmänna och demokratiska mål för samhällsutvecklingen.

Vår motion fick ett mycket kraftigt stöd i trafikutskottet. Utskottet ansåg det angeläget att verkets ekonomiska handlingsfrihet och möjligheter att möta en skärpt konkurrens ökas på det sätt som skulle kunna ske exempelvis genom de föreslagna bolagsbildningarna. Och därför ansåg utskottet att det fanns skäl att tillmötesgå verkets och motionärernas önskemål.

Samtidigt med detta avstyrkte trafikutskottet och avslög riksdagen så småningom de borgerliga motioner som ville begränsa televerkets utvecklingsmöjligheter när det gäller att svara för ett väl fungerande telenät.

Det var därför som vi med utomordentlig förvåning tog del av regeringens proposition om vissa åtgärder på teleområdet. I stället för att följa upp den seriösa behandling som trafikutskottet gav televerkets skrivelse och den socialdemokratiska motionen i våras väljer kommunikationsministern att tillmötesgå de enstaka borgerliga motioner som avlogs av trafikutskottet i våras.

Det som nu sker är att man öppnar dörrarna vida för privata leverantörer att tillhandahålla abonnentutrustningar vid sidan av televerket. I och för sig är det inget fel att man klart avgränsar vad som är att anse som monopolområde och vilka delar av televerksamheten som skall vara utsatta för fri konkurrens. Men med den uppläggnings som nu görs i propositionen går vi i Sverige mot en utveckling som vi hittills varit lyckligt förskonade ifrån. Regeringens principiella uttalanden i propositionen ger skäl att anta att det från regeringens sida finns en stark strävan att avveckla stora delar av monopoliet i framtiden. Därmed tas ett första steg mot en engelsk modell. England har stått som ett varnande exempel genom att man där i samband med regeringsskiftet haft en tendens att än privatisera, än förstatliga, beroende på vilken regering som sitter. Ett effektivare sätt att slå sönder televerksamheten finns inte. Det finns i propositionen klara antydningar att regeringen vill slå in på denna väg. Det får helt enkelt inte ske. Det eniga utskottsuttalande som fanns i våras mot en sådan politik och till förmån för att vi skulle ge det svenska televerket möjligheter att utvecklas och försvara sin internationella tätposition borde rimligtvis ha varit den grundval regeringen utformat sin proposition på.

Att det finns stridiga viljor i regeringen framgår av propositionen, för den talar på somliga rader ett väldigt entydigt moderat språk. Då finns det inga nackdelar med konkurrens och fri bolagsbildning. Men i andra avsnitt har en centerpartistisk ruelle gripit propositionskrivaren, och så försöker man göra vissa begränsningar i de stolta deklARATIONERNA för att markera att man har något slags decentralistiskt ansvar. Vi vet ju hur den sortens dubbelspråk brukar användas av regeringen. Är det en moderat minister som är ute och talar, så citerar han de delar av propositionen som passar i moderata kretsar, men är det en centerpartistisk minister, så citerar han de delar av texten som passar i centerpartistiska kretsar, och så får var och en sitt.

Utöver att detta skapar en allmän förvirring både i televerkets och i

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

allmänhetens sätt att uppfatta vad som verkligen är televerkets policy, så öppnar det naturligtvis möjligheter för en utveckling mot att organisatoriskt bryta sönder televerket och att ge de stora internationella företagen fri tillgång till viktiga delar av den svenska televerksamheten. Man skall vara oerhört naiv om man tror att det inte kommer att mycket allvarligt försämra våra telekommunikationer på litet långre sikt.

Vad regeringen nu gör är att öppna möjligheter för en privatisering av viktiga och snävt lönsamma delar av telenätet. Televerkets strävan att upprätthålla en effektiv telestandard i hela landet till rimliga priser kan komma att allvarligt hotas. Var inte förvånade, ärade kammarledamöter, om vi under de närmaste åren få se telekostnaderna öka högst väsentligt i det här landet, för det är den troliga följden av den inriktning som de borgerliga nu är på väg att ge televerksamheten.

Från vårt håll menar vi att det är nödvändigt att de nya tjänster som kan utvecklas inom televerkets område, t. ex. teletex och telefax, ligger kvar inom televerket och att övriga områden som kommer att utvecklas under de närmaste åren, antagligen med betydande snabbhet, också helt skall kontrolleras av televerket. Därmed kommer det tekniska kunnande och den landsomfattande serviceorganisation som televerket har och som är dess stora tillgång att komma alla kunder till del på lika villkor. Vi vill inte ha ett A- och ett B-nät på teleområdet. Och det är stor risk att vi får det med den här uppläggningsen.

Det finns ingenting att vinna på den drastiska förändring av landets telenätspolitik som det skulle innebära att överföra de nya teletjänsterna till särskilda bolag. Och därför yrkar vi avslag på regeringens förslag att televerkets konkurrensutsatta verksamhet i princip skall bedrivas i bolagsform. Det är ett okynnesuttalande som borde ha fått stanna där det hör hemma, nämligen på Moderata ungdomsförbundets kongresser. Att centerpartiet och folkpartiet nu ställer upp på detta moderata krav är upprörande och är ytterligare ett exempel på den svaga ställning som mittenpartierna har gentemot moderaterna i regeringen.

Rolf Sellgren, en av folkpartiets ledamöter i trafikutskottet, är också medlem av televerkets styrelse. Han stod bakom den skrivelse som televerket lämnade in till regeringen. Han deltog också i utskottets starka skrivning i våras till stöd för televerkets förslag.

Samme Rolf Sellgren kommer säkert om en stund här i kammaren att tala om för oss hur bra han tycker att det nya regeringsförslaget är och hur väl det stämmer överens med förslaget från televerkets styrelse. Sådan är nämligen Rolf Sellgren. Han är beredd att slå knut på sig själv för att bevisa att två oförenliga ståndpunkter går ihop.

Rolf Sellgren och folkpartiet har körts över av den moderate kommunikationsministern. Det kan naturligtvis inte Rolf Sellgren medge här i kammaren eller i något annat sammanhang. Men det må räcka med att erinra om att televerkets generaldirektör inför utskottet har bekräftat att han för sin del anser att det ursprungliga förslag som televerket lade fram och som tidigare hela trafikutskottet har stött är det bättre förslaget – det skulle han

helst vilja ha genomfört. Varför stöder inte Rolf Sellgren det förslaget i dag? Det tror jag att både kammaren och de svenska teleabbonenterna väldigt gärna skulle vilja veta.

Till sist, herr talman, bara en liten randanmärkning kring frågan om det särskilda finansbolag, Telefinans AB, som televerket föreslog skulle inrättas. Det förslaget har regeringen avvisat och i stället gett televerket en dragningsrätt hos riksgäldskontoret upp till 800 milj. kr. Det kan synas vara litet som skiljer de båda förslagen åt, men vi har för vår del velat stå fast vid televerkets ursprungliga förslag om att bilda ett särskilt finansbolag. Vi menar att det stöd som det förslaget har fått dels av de fackliga organisationerna, dels av en rad andra remissinstanser, gör att det är väl förankrat ute bland de berörda. Invändningarna från riksgäldskontoret och riksbanken borde i det stycket inte ha fått väga så tungt.

Regeringens förslag innebär en tyngre och osäkrare finansieringsframtid för televerket. Visserligen har man fått de närmaste åren säkrade genom den dragningsrätt som nu beviljas, men den långtidsplanering som det särskilda finansbolaget skulle skapa möjligheter för blir nu inte verklighet. Och med tanke på den intensiva utvecklingsverksamhet som behövs på det här området, och med tanke på den mycket fria ställning som televerkets konkurrenter har på finansieringsmarknaden, är det synd att begränsa verksamheten så som nu sker.

Det är svårt att värja sig för intrycket att regeringen också på det här sättet vill beskära televerkets utvecklingsmöjligheter och ge de privata företagen på telemarknaden en friare och mer förmånlig ställning. Regeringen anför till sitt försvar att lånen i riksgälden uppbärs med något lägre ränta och att detta i själva verket är en favör för televerket. Men moraliskt är ju detta faktiskt närmast ett handikapp för televerket på marknaden, eftersom konkurrenterna kommer att rida högt på att televerket på det här viset ges en gynnad ställning. Vi yrkar därför avslag på regeringens förslag om den rörliga krediten i riksgäldskontoret och föreslår i stället att televerket får bilda ett helägt dotterföretag, Telefinans AB.

Den enda del av det ursprungliga televerksförslaget som regeringen låtit passera enligt den ursprungliga modellen i förslaget gäller bildandet av Teleinvest AB. Vi biträder det förslaget. Men längre sträcker sig inte enigheten, för regeringen föreslår därutöver att hela industriverksamheten skall bedrivas i bolagsform senast från den 1 juli 1985. Därmed äventyras i betydande utsträckning fördelarna med televerkets ursprungliga förslag. Men till den delen av propositionen återkommer Rune Johansson från Åmål. Jag nöjer mig med att konstatera att det förslaget på ett helt orimligt sätt har skapat oro, för att inte säga förtvivlan, bland de anställda i teleindustrierna, något som kan bli ett hot mot utvecklingen av hela teleindustrin i vårt land.

Herr talman! Jag yrkar bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

Anf. 108 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Bakgrunden till föreliggande regeringsförslag på teleområdet känner vi alla till. Televerket ville göra vissa organisationsändringar och jag skulle vilja säga att det tog en ända med förskräckelse. Det blev ett tillfälle för den borgerliga regeringen att praktisera den konkurrensideologi som man omfattar även på televerksamhetens område.

Vi har under denna vecka, på initiativ av vårt parti, haft tillfälle att i riksdagen avslöja och diskutera den internationella elkartellen. Den elektriska industrin är inte en industri vilken som helst. Här handlar det just i vår tid om elektronik. Datateknik, ord- och textbehandling tränger in på alla områden. Man kan tala om en elektronisk revolution av traditionell teknik. Hela grundförutsättningen för kommunikation förändras och nya förutsättningar skapas för organisation, produktion och distribution.

En av företagsgiganterna inom elektroniken är IBM. IBM kullkastar alla gamla idéer om industriverksamhet. Man kontrollerade 1976 60 % av dataindustrin på världsmarknaden. Tolv andra datorföretag delar på resten av världsmarknaden. Någon har räknat ut att om en konkurrent skall försöka ta bara 1 % av IBM:s marknadsandel innebär detta för konkurrenten en nödvändig tillväxt på 35 % om året. Man får vara hur frälst som helst när det gäller den fria konkurrensen. Man måste ändå förstå att detta är en omöjlighet på såväl kort som lång sikt.

Det är inte en tillfällighet att televerket nu vill skaffa sig ett finansinstitut. Telefinans. I dataindustrin är allt nytt, uthyrning ersätter försäljning, 50 % av IBM:s omsättning utgörs av uthyrning. Det betyder att om IBM i morgon skulle upphöra med all produktion – stänga sina fabriker – så skulle företaget ändå håva in stora intäkter i framtiden. Informationsbehandling har tillsammans med flygindustrin länge varit den amerikanska industrins främsta drivkrafter.

Utän tvivel är elektronik och datateknik strategiskt avgörande områden i morgondagens samhälle. I en borgerlig motion vid förra årets riksmöte om televerkets monopolställning talades bl. a. om att text- och bildkommunikation kommer att få nyckelroller i vårt framtida samhälle. Det hör till saken att motionären i en sorts aningslös liberalism ser ett hot i det faktum att televerket har hand om linjesystemet och vissa till verksamheten knutna industrier. Man oroar sig för statens monopol men andas inte en stavelse om den risk det kan innebära att överlåta bestämmandet över en så viktig samhällsverksamhet till utländska företag med multinationella intressen. Privata monopol har man ingenting emot!

De stora multiföretagen har en betydande strategisk kapacitet för att erövra nya marknader. De har en oerhörd ekonomisk styrka och kan i ett begynnelseskede bjuda ett lågt pris, som slår ut konkurrenterna – allt i syfte att få fotfäste för att sedan fortsättningsvis starkt etablera sig på den nya marknaden. Och då höjer man naturligtvis priserna.

Televerkets egen verkstadsrörelse är bra, men den är för liten för att klara ett envig med dessa jättar. Hur kan f. ö. Teli, som levererar 95 % av sina produkter till televerket, hota dessa storföretag med de återstående 5

procenten av sin tillverkning?

Herr talman! I verkligheten handlar inte denna fråga enbart om några tvivelaktiga organisatoriska åtgärder inom det svenska televerket. Det rör sig om större frågor på sikt. Vi ser i själva verket konturerna av en begynnande kraftmätning om de avgörande industrisektorerna. Frågan gäller: Skall kapitalintresset behärska denna strategiskt viktiga utvecklingssektor eller skall den infogas som social funktion i en produktion som styrs av samhälleliga intressen?

De fackliga organisationerna ser regeringsförslaget som ett hot mot sysselsättningen, då risken för utslagning av telefabrikationen är en realitet. Statsanställdas förbunds telesektions ordförande uttrycker saken så här i tidningen Statsanställd nr 44:

”Sannolikt tvingas Teli inom kort att lägga ned sin produktion och övergå till att bli ett rent renoveringsföretag åt televerket.”

Men förbundsordförandens ord förklarar givetvis ohörda i regeringens öron. Där är man som bekant mera benägen att lyssna på Svenska arbetsgivareföreningens entoniga körsång om privatisering av den offentliga sektorn. I propositionen och betänkandet oroar man sig för att Teli skall subventioneras genom sin roll som huvudleverantör till verket. Om så skulle vara fallet, är denna subvention mer berättigad än de rikliga subventioner som hela raden av privata företag erhåller. Televerket har nämligen en viktig samhällsfunktion på kommunikationsområdet.

Ett sådant samhälleligt företag kan omöjligen tillämpa de principer som gäller för ett vinstinriktat affärsliv. Tag t. ex. prissättningen på tjänster! Enhetlighet i taxor oavsett var i landet abonnenten bor utesluter helt enkelt prissättning enligt s. k. marknadsekonomiska grunder. En sådan ordning vore f. ö. orimlig.

Herr talman! I propositionen och betänkandet är frågan om televerkets viktiga samhällsfunktioner otillräckligt belyst. Det gäller sociala, näringspolitiska och regionalpolitiska men också i hög grad försvars- och beredskapspolitiska uppgifter. Jag vill gärna kommentera de sistnämnda funktionerna.

Televerkets uppgift i försvarssammanhang berörs, efter vad jag har kunnat finna, inte med ett ord i betänkandet. Men just försvaret är i dag högteknologiskt med stort beroende av data och telekommunikationer liksom av kunnande på dessa områden. Hur går det med våra möjligheter att hålla kommunikationerna intakta vid ofred, om vårt land genom den s. k. fria konkurrensen gör sig beroende av utländska leveranser, utländsk utrustning, utländska reservdelar? Och dessutom en följdfråga: Vilka kan konsekvenserna bli för landets försvarsstyrka om främmande länder på ett sätt blir integrerade med vår teknik i detta avseende?

Jag vill ställa en fråga till utskottets talesman: Det har alltid betraktats som en styrka för ett lands försvar att disponera egna resurser och att göra sig oberoende av främmande makt på viktiga försörjningsområden och på försvarspolitiskt viktiga områden. Gäller inte detta i hög grad telekommunikationerna?

Enligt vårt partis mening måste det vara en styrka att vårt land har en egen samhällsägdd teleindustri som svarar för en trygg tilldelning av utrustning och delar till vårt televerk. Det är också därför som vi har sagt att all utrustning som ansluts till telenätet i princip skall levereras och underhållas av verket. Krångligare behöver det inte vara.

Herr talman! Vad jag nu försökt anföra är de huvudskäl som vi i vänsterpartiet kommunisterna har då vi motsätter oss de av regeringen och utskottet föreslagna bolagsbildningarna för larm- och verkstadssidan. När det gäller larmdivisionen – som i dag sysselsätter 500 personer – har televerket ingen monopolställning. Snarare bröt televerket ett monopol för några år sedan. Då hade nämligen Securitas för egen del lagt beslag på i det närmaste hela marknaden och bestämde i stort sett självt prissättningen. Men på den tiden talades det på borgerligt håll inte så mycket om konkurrensförhållandena i branschen – då var nämligen monopolet i privatkapitalets händer.

Bildandet av Teleinvest överensstämmer i stora drag såväl med televerkets som med fackets förslag till lösning. Det gäller närmast en form för förvaltning av olika verksamheter. En viss försämring i jämförelse med televerkets ursprungliga förslag har dock skett, och fackets krav på att televerkets egen personal skall lånas ut och arbeta i bolagen är berättigat.

Vad slutligen gäller frågan om finansieringen av abonnentutrustningar har vpk i sin motion godtagit formen rörlig kredit i riksgäldskontoret. Vi omfattar nämligen principen att affärsverkens investeringsverksamhet inte skall bestämmas av verken, utan av statsmakterna. Beträffande rörelsekrediter är det lämpligast att affärsverken via riksgäldskontoret kan erhålla önskade belopp. Det innebär vanligtvis också räntefördelar. Därvid kan erinras om vad kommunikationsministern uttalar i samband med SJs leasingverksamhet i en fråga som är närbesläktad med den här. Han framhåller att leasing i regel medför högre kostnader.

Herr talman! Sammanfattningsvis bedömer vänsterpartiet kommunisterna de föreslagna åtgärderna på teleområdet som ägnade att försvaga televerkets roll som samhällsinriktat företag och i stället öppna möjlighet för multijättar att etablera sig på bekostnad av svensk verkstadsindustri. När vi har den åsikten är vi i gott sällskap, eftersom 99 % av personalen delar vår uppfattning att denna åtgärd kommer att skada den svenska data- och teleindustrin. Den kommer att skapa oro inom verket, och därmed uppnås ingen ökad effektivitet.

Med det anförda önskar jag, herr talman, yrka bifall till motion 1980/81:169.

Anf. 109 ROLF SELLGREN (fp):

Herr talman! Jag ber att få presentera mig: jag är alltså den Rolf Sellgren som tillhör televerkets styrelse och riksdagens trafikutskott och som enligt den karikatyr som Bertil Zachrisson nyss gjort av mig skulle ha lyckats slå en dubbelknut på mig själv.

Som alla ser finns här ingen dubbelknut.

Jag kommer, för att spara kammarens tid, att korta ner det anförande som jag hade tänkt hålla. Medan jag lyssnade till Bertil Zachrisson gjorde jag den reflexionen att om han hade haft samma ambition som jag och skurit ner sitt anförande till det som var sakligt grundat, skulle han ha klarat av det på en à två minuter, eller möjligen tre.

Även Sven Henricsson skall jag be att få bemöta så här inledningsvis. När man lyssnar på Sven Henricsson får man en känsla av att han närmast har något multijättebolagskomplex, framför allt ett IBM-komplex. Jag vill redan från början säga att televerket faktiskt inte är så svagt på den svenska marknaden som Sven Henricsson och andra hävdar.

Jag vill göra en kort kommentar till Bertil Zachrissons anförande också. Det är skrämmande att höra Bertil Zachrisson åberopa vad trafikutskottet uttalade i den här frågan i våras – ett uttalande som riksdagen antog. Jag vill påstå att propositionen och det förslag som i dag läggs fram för riksdagen inte med ett enda ord, inte på en enda punkt, går emot detta utskottsuttalande.

Jag skall begränsa mig till att beröra de reservationer som har avlämnats av de socialdemokratiska ledamöterna i trafikutskottet. Den första reservationen berör inriktningen av televerkets verksamhet, som omfattar i huvudsak avgränsningen mellan den allmänna servicedelen så att säga – i huvudsak telefoni – och verkets konkurrensutsatta verksamhet. I reservationen för de socialdemokratiska ledamöterna ett mycket motsägelsefullt resonemang. De uttrycker till att börja med sin tillfredsställelse över televerkets beslut om avgränsning av vilka produkter som skall omfattas av monopolet. Liksom majoriteten tar de avstånd från varje beslut om privatisering av de s. k. grundtjänsterna, såsom telefon och telex samt även teletex och telefax. Reservanterna slår liksom utskottsmajoriteten fast som självklart att för dessa krävs ett vidare ansvarstagande än vad som följer av traditionella företagsekonomiska överväganden. Vi är alltså fullt eniga om den av televerket beslutade policyn för monopolavgränsningen. Genom det klara uttalande som utskottet har gjort har också yrkandet i centermotionen tillgodosetts till fullo.

Men så plötsligt lämnar man i reservationen innehållet i propositionen och hemfaller åt den fruktan som reservanterna anser att många har, nämligen att regeringen strävar mot en engelsk modell, där televerksamheten utom själva telenätet fördelas på privata företag. Reservanterna glömmer plötsligt vad de sagt strax dessförinnan liksom att utskottet dessutom uttalat sig emot en sådan nollambition, som vi uttrycker det. Detta om något är att sprida oro genom en osaklig, felaktig och falsk tolkning. Och Bertil Zachrisson har mage att här muntligen framföra vad man skrivit i reservationen. Propositionen går inte på någon punkt emot vad trafikutskottet sade i våras. I något sammanhang talade Bertil Zachrisson om någon som var naiv. Jag upplever det här resonemanget som naivism, när man lämnar det sakliga innehållet i propositionen och utskottsbetänkandet och talar om någonting helt annat. Då kan man måla upp vilka skräckbilder som helst.

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

I samma reservation tar man upp de nya tjänsterna teletex och telefax, och man föreslår att riksdagen skall uttala att dessa också i fortsättningen skall utgöra en integrerad del av televerkets verksamhet. Men vad är det för nytt som reservanterna kommer med? Det är ju redan fastslaget såväl i propositionen som i utskottsbetänkandet. Jag frågar: Hur många gånger behöver detta slås fast för att socialdemokraterna skall vara nöjda?

Detta innebär att jag yrkar avslag på reservation 1.

I fråga om larmdivisionen råder också till en början enighet i utskottet om att denna bör överföras i bolagsform. Vi är också eniga om att personalen i det nya larmbolaget skall få samma möjligheter som den nuvarande larmdivisionens att installera och underhålla berörd utrustning på televerkets stationer. Denna fråga har inte behandlats i propositionen, och därför föreslår utskottet att riksdagen som sin mening ger regeringen detta till känna.

Däremot har de socialdemokratiska ledamöterna ansett att överföringen till bolagsform går för snabbt om den senaste tidpunkten skall såsom i regeringsförslaget sättas till den 1 juli 1982. Det bör ske vid en senare tidpunkt, anser reservanterna. Det är ganska märkligt med hänsyn till det resonemang som man senare kanske kommer att föra beträffande förslaget om att överföra industridivisionen till bolagsform. Det tycker reservanterna att man lagt alldeles för långt fram i tiden.

Jag tycker att de skäl socialdemokraterna har anfört är konstruerade, och jag yrkar avslag på denna reservation.

Televerkets styrelse begärde hos regeringen att få inrätta Telefinans AB i syfte att kunna erbjuda sina kunder mer marknadsmässiga betalningsvillkor när det gäller konkurrensutsatta produkter. Frågan har varit ute på remiss, och i den slutliga bedömningen har föredragande statsrådet funnit den f. n. bästa lösningen vara att televerkets finansiering av dessa utrustningar sker genom att verket får disponera en särskild rörlig kredit i riksgäldskontoret på 800 milj. kr. Denna lösning tillgodoser det syfte som avsågs med televerkets begäran. Den ger dessutom ekonomiska fördelar. Utskottsmajoriteten anser därför att metoden med rörlig kredit bör prövas.

Detta sätter – givetvis, höll jag på att säga – socialdemokraterna sig emot. I sin reservation nr 3 yrkar de avslag på förslaget och föreslår att televerkets ursprungliga begäran om att få inrätta Telefinans AB skall bifallas. Jag vill med hänvisning till vad utskottet anfört yrka avslag även på denna reservation.

Bertil Zachrisson sade att generaldirektören Tony Hagström inför utskottet har bekräftat att han för sin del anser att inrättandet av Telefinans skulle vara den bästa lösningen. Jag höll på att säga: Undra på det! Det var helt enkelt en ledande fråga som ställdes till honom: Vad ansåg han vara det bästa förslaget? Jag skulle kanske ha gett samma svar i det sammanhanget. Men Bertil Zachrisson missar, i sin egenskap av ordförande av trafikutskottet, att generaldirektören Tony Hagströms hela föregående framställning inför utskottet vid det här tillfället pekade klart och entydigt på att det förslag som finns i propositionen väl – och bättre än telestyrelsens förslag – skulle

gynna televerket på sikt. Det var underförstått hela tiden, som jag uppfattade det.

Jag yrkar som sagt avslag på reservation 3.

I reservation 4 tar man upp frågan om att ombilda den nuvarande industridivisionen till bolagsform under televerket. Televerkets styrelse hade begärt att Tefab skulle gå upp i Teli och stanna kvar som industridivision. Personalen skulle sedan på något sätt lånas ut till nybildade Teleinvest AB.

Denna reservation skall vara något av socialdemokraternas stora flaggskepp i det här ärendet. Reservanterna tillstyrker förslaget om att inrätta Teleinvest AB som ett holdingbolag för televerkets dotter- och intressebolag. Däremot yrkar de avslag på förslaget att televerkets industridivision, Teli, förs över i bolagsform. Egentligen anförs inte i reservationen någon erinran mot principen att industridivisionen kan drivas i bolagsform. Det är av motiveringarna att döma med hänsyn till de omställningsproblem teknikbytet enligt reservanterna medför inom Teli och Tefab som frågan om bolagsbildning av verksamheten borde anstå en tid. Jag gissar att man tänker också på den strukturändring och nya organisation som verket i samförstånd med de anställda håller på att genomföra inom den samlade verkstadssektorn.

Reservanterna motsätter sig därför regeringens och utskottsmajoritetens förslag, att industridivisionen överförs till bolagsform snarast möjligt och att omorganisationen skall vara avslutad senast den 1 juli 1985. Men inte nog med det. Socialdemokraterna yrkar även bifall till motionen 1980/81:152 om att Tefab skall få fortsätta verksamheten i sin nuvarande form och få möjlighet att göra de investeringar som är nödvändiga för att underlätta en övergång till elektronik. Därmed har socialdemokraterna gjort det stora klippet, tycks man tro. Inte nog med att man går emot regeringsförslaget, som – notera det Bertil Zachrisson – stöds av LO, Metall, SALF, SIF och – inte att förakta – utskottsmajoriteten, utan man går dessutom emot det så ofta åberopade förslaget från televerkets styrelse och kommer med ett helt nytt eget förslag. Såvitt jag förstår går detta förslag emot facketts önskemål.

Om denna reservation antas av riksdagen innebär det att den planerade samordningen inom televerkets industrirörelse inte kan genomföras. Verksamheten måste alltså fortsätta som hittills. Och det innebär, såvitt jag kan förstå, att det blir svårt att bilda Teleinvest AB, eftersom grunden för inrättandet av detta bolag är att det övertar televerkets aktier i Tefab. Socialdemokraterna i utskottet står förmodligen alldeles ensamma om det här förslaget. Det vore en heder för riksdagsledamöterna i övrigt om de isolerade hela den socialdemokratiska utskottsgruppen i detta avseende, därför att om denna reservation bifalls vore det till stor skada för utvecklingen inom industriverksamheten, som ju socialdemokraterna vill slå vakt om.

I samma reservation tas också utvecklingsfrågorna upp. Det är en viktig angelägenhet, som utskottet fäster stor vikt vid. Televerket skall, enligt vad

vi inom utskottet har inhämtat och som vi framhåller i betänkandet, även i fortsättningen samordna den tekniska avdelningen vid verket och Ellemtel med sina produktionsresurser. Överföringen av Teli till bolag kommer inte att fjärma bolaget från televerkets utvecklingsarbete. Det samspelet kommer i fortsättningen tvärtom att förbättras – det har bekräftats av televerket till trafikutskottet. Reservanterna tillför alltså inte frågan något nytt. De endast misstror allas försäkran, inkl. televerkets, att oavsett verksamhetsform kommer samspelet att ytterligare förbättras mellan Teli och de utvecklande enheterna. Med denna plädering finner jag det angeläget att yrka avslag även på reservation 4.

Herr talman! Jag skall också något kommentera motionerna från vänsterpartiet kommunisterna och folkpartimotionen 1980/81:146 av Olle Wästberg i Stockholm. Vad centermotionen beträffar ansluter den sig helt till propositionen, och med de kommentarer som utskottet har gett föreslås den bli lämnad utan någon riksdagens åtgärd. Olle Wästbergs i Stockholm motion skulle vid bifall innebära en kraftig beskrining av televerkets verksamhetsområde till att bara vara en myndighet, ett trådverk och utgivare av en katalog. Det är vad utskottet i sitt tidigare betänkande kallar en nollambition, och det kan inte accepteras. Därför avstyrks motionen.

Vpk begär i sin motion nr 1980/81:169 en helt annan inriktning av televerkets verksamhet. Kommunisterna vill gå längre i monopolistisk riktning och skapa sådana konkurrensbegränsningar som inte kan accepteras för ett fritt näringsliv. Bakom de tankegångarna ligger något av det IBM-komplex som jag tidigare nämnde att Sven Henricsson syntes ha.

Vidare tillstyrker vpk visserligen regeringens förslag om en rörlig kredit i riksgäldskontoret men föreslår att den övre beloppsgränsen inte skall fastställas. Det är alltså det tredje alternativ vi fått i finansieringsfrågan, men det avstyrks av utskottet.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag på samtliga punkter.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 110 BERTIL ZACHRISSON (s) replik:

Herr talman! Det är frestande att säga: Vad var det jag sa? Jag känner inte många som är så skickliga som herr Sellgren på att hålla sig med diverse ståndpunkter på en och samma gång och få dem att verka helt lika.

Det är ingen skillnad, säger herr Sellgren, mellan det som utskottet skrev tidigare och det förslag som i dag föreligger. Det är t. o. m. så, att det här förslaget är bättre än det som televerket tidigare framlagt, och t. o. m. generaldirektören anser att det är bättre. – Jag skall avstå från att sätta beteckningar på ett sådant tal, men herr Sellgren vet ju – han sitter i styrelsen för televerket – vad generaldirektören uttalat om detta. Låt mig citera ett av de interna meddelanden han skrivit för att lugna en upprörd personal. Han säger där:

”Jag anser att det förslag, som televerkets styrelse lade fram för ett år sedan och som personalorganisationerna stod bakom, fortfarande är bäst och mest ändamålsenligt. Det är alltså förstahandsförslaget. Regeringens förslag tillmötesgår televerkets önskemål i stor utsträckning men avviker på vissa punkter från televerkets förslag och tar dessutom upp en hel del frågor, som inte fanns med i televerkets förslag.”

Det är ju så att detta är ett helt annat förslag. Herr Sellgren är arbetsgivare på televerket genom att han sitter i televerkets styrelse. Han måste veta om att personalen enhälligt stod bakom det första förslaget och att det råder stor oro inom hela televerket. De anställda vet vad det handlar om – det är de som är berörda. Men här Sellgren förefaller oerhört likgiltig för det.

Det är inte vi som sprider oro, herr Sellgren. Far ut till vilken televerkstad som helst eller vilken tjänstemannarbetsplats inom televerket som helst, så skall herr Sellgren få se och höra på oro! Den behöver man inte uppamma från riksdagens talarstol – den är djupt grundad i hela televerket.

Det är därför det är så viktigt att vi här i riksdagen säger ifrån att det inte är vår avsikt att slå sönder televerket på det sätt som man öppnar möjligheter för om man biträder propositionen.

Vi har sagt att det går för snabbt att nu bilda ett larmbolag. På det svarar herr Sellgren att det väl inte är så farligt med det. Det är ett belysande exempel på hur herr Sellgren inte vill ta någon hänsyn till de anställda, som säger att detta är felaktigt.

Vi har ingenting emot bolagsformen i och för sig – det är inget fel på ett bolag som arbetsform. Men det är okynne att införa det i detta sammanhang – det betyder att personalen, som redan nu är oroad, får det ännu besvärligare. Det är avslöjande att herr Sellgren inte vill ta någon hänsyn till det.

Anf. 111 SVEN HENRICSSON (vpk) replik:

Herr talman! Det kan ju för all del vara skönt för Rolf Sellgren att sakna IBM-komplex, men jag föreslår ändå att han tittar på de förhållanden som råder. Det hade jag anledning att göra, och jag blev överraskad av vilket inflytande som stora internationella koncerner redan har i svensk teleindustri.

Det eventuella komplexet har jag gemensamt med hundratals anställda i Sundsvall och Skellefteå. Jag har besökt verkstäderna och tagit del av de anställdas oro, som verkligen är berättigad. Där talade man allvarligt om de här sakerna. Man diskuterade också allvarligt sysselsättningsfrågan, och man diskuterade regeringsförslaget ur försvarspolitisk aspekt.

Många av de anställda är med i driftvärnet och vet vad det betyder att teleförbindelserna inte är kontrollerade utifrån. Det är nämligen inte bara stora risker med att man har andra system, utan systemen kan också få en styrande effekt som slår mot stora delar av den svenska modellen.

Vad det kan föra med sig när det gäller vårt militära försvar kan ni alla räkna ut. Det kan ju innebära en öppning. Försvarsmakten tvingas kanske bygga upp ett eget system som är slutet och avskilt från det allmänna

systemet, och genom privatiseringen öppnas då möjligheter för andra makters insyn.

Jag hade velat att Rolf Sellgren skulle ha berört litet av det där, för jag tror att många människor går och funderar över vad som håller på att hända. Skall verkligen vår gamla fina teleindustri, som utgör en garanti och ett skydd för att vi har egna kommunikationer, tillverkning på svensk botten av utrustning osv., riskeras för någonting som man kallar fri konkurrens men som i längden öppnar för att främmande länders stora multiföretag kan etablera sig på svensk marknad?

Den här frågan är för känslig för att man skall kunna gå förbi den utan att åtminstone svara på hur man ser på den.

Anf. 112 ROLF SELLGREN (fp) replik:

Herr talman! Bertil Zachrisson använder sig av vissa vardagsuttryck, och jag känner mig frestad att svara på samma sätt: Bertil Zachrisson fungerar här i talarstolen som om han pryar i riksdagen. Det finns hos honom ingenting av erfarenhet från statsrådstid och lång tid som riksdagsman.

Rolf Sellgren har varit med i telestyrelsen och föreslagit en ny organisation, och så står han här och talar för ett förändrat förslag, säger Bertil Zachrisson. Vad som hänt är ju att efter framställningen från telestyrelsen tillsattes en arbetsgrupp med representanter från tre olika departement och från televerket för att arbeta med frågan. Arbetsgruppens resultat gick ut på remiss till olika instanser som redovisade sin uppfattning. Därefter sammanfattade man intrycken från remisserna jämte förslaget, liksom i fråga om varje offentlig eller annan utredning.

På det sättet har man kommit fram till en form som stötts av Metall – det känns naturligtvis besvärande för Bertil Zachrisson att höra det – och som stötts av SALF och SIF, och LO har hänvisat till Metalls yttrande.

Bertil Zachrisson skrämmer folk inför den kommande utvecklingen. Men genom den föreslagna organisationen får televerket tvärtom en starkare ställning när det gäller att kunna gå ut och konkurrera. Televerkets ställning försvagas inte. Helt nyligen har televerket beslutat om att satsa 30 milj. kr. i verkstaden i Vänersborg.

Det har stått att läsa i tidningarna – men det förtjänar ändå att nämnas här – att L M Ericsson har träffat en principöverenskommelse med staten och Saab-Scania om att L M Ericsson skall förvärva Datasaab. I det sammanhanget har televerket avgett en avsiktsförklaring beträffande sitt intresse för samarbete. Man föreslår att staten behåller en minoritetspost i det nya bolaget. Det skulle ske genom inrättandet av det planerade holdingbolaget Teleinvest AB.

Förslaget att televerket – enligt utskottsmajoriteten – skall bilda den här serien av dotterbolag utgör den perfekta kostymen för ett sådant samarbete; allt i avsikt att öka möjligheterna att få fram nya produkter och att bättre kunna hävda sig i konkurrensen.

Min taletid är snart slut, men vad jag här har sagt är ett svar på Sven

Henricssons fråga om just televerkets möjligheter när det gäller att slåss mot multijättarna.

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

Anf. 113 BERTIL ZACHRISSON (s) replik:

Herr talman! Rolf Sellgren försöker göra detta till något slags teknisk utredningshistoria. Frågan har varit ut på remiss ett antal gånger. Somliga har uttalat att en del avsnitt är bra osv.

Herr Sellgren! Resultatet av det arbetet ledde till att tillvaron för hela televerkets personal kom i gungning. Man uppfattade det nya förslaget som helt olikt det som man i förhandlingar ursprungligen hade anslutit sig till. Detta har lett till oro bland de anställda på televerket, och det är naturligtvis till skada när det gäller verkets möjligheter att arbeta i en besvärlig tid.

Den svenska arbetsmarknaden präglas f. n. av stor oro, och det vet herr Sellgren mycket väl. Vad tjänar det då till att av rent okynne ställa till med en förändring som är alldeles onödig, på ett område där det fungerar bra? På det viset skapar man ju oro bland personal som gör ett bra jobb och som är inne i en viktig omställning. Man får en ordning som kanske i längden blir ett hot mot hela den svenska teleindustrin.

Nej, herr Sellgren, det är dags att lära sig att lyssna på de anställda! Vad är det som herr Sellgren vet om televerkets framtid men som inte de anställda vet? Han säger: Det är inte så farligt. Ta det lugnt! Men gå då ut på en arbetsplats i dag. Rolf Sellgren, och tala med de anställda, så kanske herr Sellgren får en liten aning om vad problemet egentligen handlar om!

Anf. 114 SVEN HENRICSSON (vpk) replik:

Herr talman! Både Rolf Sellgren och jag var tillsammans i Sundsvall, när vi fick den första informationen av facket. Det förvånar mig att han inte lyssnade bättre, därför att där uttalades bestämt från representanter för alla anställda att det är fråga om ett hot mot de anställdas jobb.

Jag har sedan dess träffat människor som inte var med på sammanträdet, och de har bekräftat att stor oro råder vid våra televerkstäder – en oro som inte kan vara ägnad att skapa en bra drift. Kom ihåg det!

Anställda vid televerket har också framfört synpunkten att televerkets verksamhet är av mycket stor betydelse för totalförsvaret och de har uttryckt oro i det sammanhanget. Det är fråga om personer som själva jobbar med sådana här saker.

Alla vet väl att ett modernt försvar inte fungerar utan telekommunikationer. Nu frågar jag Rolf Sellgren: Har dessa människor fel, som arbetar på televerket och som direkt berörs? Är de på något vis dåligt utrustade å huvudets vägnar, så att de inte förstår den saken? Jag vill ha svar på frågan, inte några undanflykter om att det här som nu kommer är något slags kamp mot multijättarna, för det är det inte.

Anf. 115 ROLF SELLGREN (fp) replik:

Herr talman! Den här andra replikrundan berör personalen. Jag skall erkänna att jag har sett mycket allvarligt på detta, jag är inte så långt borta

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

från personalen som ni tror. Jag var med på Sundvallsmötet som Sven Henricsson nämnde och har också träffat televerkets personal i andra sammanhang. Jag har besökt fabriken Teli i Sundsvall och tagit del av synpunkter från anställda på alla nivåer. När jag hörde deras första reaktion blev jag uppriktigt bekymrad och var tvungen att undersöka vad som låg bakom deras oro. Denna var och är uppriktigt, men jag måste också säga att jag fick klart för mig att oron var skapad på delvis felaktiga grunder. Man hade informationsmaterial från ett tidigt skede av behandlingen av frågan, och då förstod jag att man kunde bli orolig.

Det är inte av okynne som jag har gett mig in på det här, och det är inte något som jag anser vara onödigt, för att återge vad Bertil Zachrisson sade.

När man gör den sammanfattande bedömningen och ser efter vilka möjligheter som finns att med den här formen, dvs. genom bolagsbildning, möta en vikande sysselsättning inom Telis verkstäder, frågar man sig vad som kan göras. De nya produkterna, elektroniken, kommer ju att automatiskt leda till mindre sysselsättning. Vad gör man alltså? Jo, man ökar televerkets rörlighet och möjligheter på marknaden genom att bredda produktsortimentet. Hela konstruktionen med Teleinvest och dotterbolagen gör det möjligt att öka produktsortimentet, så att inte som nu upp till 95 % går till televerkets egna produkter och 5 % till andra. Avsikten är att den externa delen skall öka inom Telis industridivision. Med den nya kostymen, som jag kallar det, anser jag att det finns större möjligheter. Jag menar att Telis framtid kan bli mycket framgångsrik med den här modellen.

Anf. 116 RUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag skall i det här inlägget ägna mig åt reservation 4.

Sverige har, som Bertil Zachrisson sade, varit en av de mest framstående nationerna i världen när det gäller den tekniska utvecklingen på telekommunikationsområdet. Denna utveckling har varit möjlig mycket tack vare samarbetet mellan televerkets utvecklingsavdelning, Teli, och Ellemtel. Men även det faktum att personalen har kunnat arbeta under trygga anställningsförhållanden har medfört en låg personalomsättning, vilket är en mycket stor tillgång vid tekniskt kvalificerad produktion.

Ett bra exempel på detta utvecklingsarbete är det datoriserade AXE-systemet som produceras i Nynäshamn. Ett annat fint exempel är den ännu inte färdigutvecklade abonnentväxeln A 345, som man arbetar med i Vänersborg. Att vi samtidigt har ett av världens bäst fungerande telenät och en av världens lägsta teletaxor är också ett bevis på att televerket hittills har varit en väl fungerande enhet, precis som Bertil Zachrisson tidigare anförde. Det är denna enhet som utskottsmajoriteten nu vill slå sönder.

I den proposition som ligger till grund för betänkandet föreslås att Teli bryts ut från televerket och förvandlas till ett bolag, där personalen skall vara anställd i bolaget. Den borgerliga majoriteten har, som vanligt, snällt och lydigt följt regeringens förslag.

Som skäl för ombildningen anför utskottsmajoriteten att konkurrensför-

mågan hos verkstäderna stärks. Jag vill, herr talman, påstå att bolagsbildningen i sig inte påverkar konkurrensförmågan. För att åstadkomma någonting på det området krävs helt andra åtgärder.

Vidare medför bolagsbildningen, enligt utskottsmajoriteten, konkurrens på lika villkor. Även dessa argument saknar grund, eftersom televerket alltid strikt har följt upphandlingsförordningen. Dessutom lämnar Teli en separat ekonomisk redovisning.

Jag har svårt att förstå att dessa två skäl varit avgörande, när de borgerliga vill bryta ut Teli ur affärsverket. I propositionen framhålls på ett ställe att farhågor framförts för att televerkets industrier skulle kunna få otillbörligt gynnad position i förhållande till annan tele- och elektronikindustri. Är det möjligen här man börjar närma sig de verkliga skälen till bolagsbildningen? Har denna omtanke – som bl. a. Sven Henricsson talat om – om de privata konkurrenterna varit den verkliga drivfjädern? Det går inte att komma ifrån att på flera ställen i propositionen lyser högerfilosofin igenom. Är det möjligen detta som de sju centerpartister som motionerat i denna fråga uppmärksammat?

Den argumentering utskottsmajoriteten anför för bolagsbildningen är utan tvekan svag. Detta har också personalen uppmärksammat och ställt sig bakom kritiken.

Däremot finns det starka skäl för att Teli bör vara kvar som integrerande del av televerket. Låt mig bara peka på några principiella skäl.

För det första: Företagsledningens möjligheter till affärsmässigt handlande begränsas inte alls av ramen för affärsverksformen.

För det andra: Affärsverken är en del av statsförvaltningen, vilket från samhällssynpunkt ger goda insyns- och styrmöjligheter.

För det tredje, ett viktigt skäl: Affärsverken kan mycket lättare än bolag åläggas att ta regionalpolitiska hänsyn och samhällshänsyn.

För det fjärde kan jag nämna att inom affärsverkens ram underlättas också möjligheten att på ett bättre sätt ta till vara de personella och tekniska resurserna.

För det femte: Affärsverksformen är utan tvekan att föredra i situationer där man bedriver en verksamhet av stort samhällsintresse. Televerket bedriver en sådan verksamhet.

Dessa uppfattningar delas också av flera remissinstanser som har yttrat sig i denna fråga.

Som jag berörde inledningsvis, befinner sig Teli nu i ett känsligt skede vid övergången till elektronikbaserade produkter. Hittills har detta utvecklingsarbete varit framgångsrikt, mycket tack vare att Teli är en del av televerket. Det är därför vi i reservationen skriver att det är mycket viktigt att detta utvecklingsarbete inte störs.

Skall vi om fem år kunna säga att den svenska elektronikindustrin tillhör de främsta i världen, måste personalen känna trygghet inför framtiden. Denna trygghet har man hittills känt, men propositionens innehåll har skapat en oro inför framtiden som kan vara allvarligare än vad man kanske nu vill inse.

Jag har bl. a. fått uppgifter ifrån Vänersborgsverkstaden, att om endast ett

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

par, tre nyckelpersoner slutar där, skulle det äventyra allt utvecklingsarbete man hittills uppnått.

Personalen är orolig, framför allt beroende på att man inte litar på regeringen. Man befärrar att detta förslag bara är ett första steg i moderaternas jakt på den offentliga sektorn.

Låt mig, herr talman, slutligen bara citera några rader ur en centermotion som är väckt med anledning av denna proposition:

”Även om televerkstäderna överförs till ett dotterbolag måste enligt vår uppfattning televerkets och därmed samhällets ansvar för sysselsättning, produktion, produktutveckling och marknadsföring m. m. kvarstå oförändrat.”

Detta är precis vad vi socialdemokrater skriver i reservation 4. Men detta kräver att verkstäderna är kvar inom affärsverksamhetsformen. Jag vill verkligen tro att ni centerpartister som har motionerat också menar allvar med er uppfattning om bolagsbildningen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 117 ROLF SELLGREN (fp) replik:

Herr talman! Jag vill till att börja med instämma i Rune Johanssons beskrivning av televerket och dess position inom telekommunikationsområdet i Sverige och indirekt också i världen genom samarbetet med L M Ericsson via Ellemtel.

Jag vill bara ta upp ett par saker. Den ena är just personalen och dess trygghet. När denna debatt har lagt sig och man studerar den organisation som blir följden av ett riksdagsbeslut enligt utskottsmajoritetens förslag, är jag helt övertygad om att man kommer att inse att det är fråga om en verksamhetsform som passar televerket och dess industriella verksamhet bra. Det gäller särskilt i en konkurrensutsatt tid, med införande av ny elektronik och en breddning av sortimentet. Rune Johansson uttryckte viss oro beträffande möjligheterna att behålla kvalificerad personal. Men här har televerket en särställning som affärsverk betraktat. Televerket kan kontraktsanställa högt kvalificerad teknisk personal. Televerket har således samma möjligheter som vilket annat enskilt företag som helst att konkurrera om högt kvalificerad arbetskraft.

Jag uppfattade Bertil Zachrisson så, att Rune Johansson skulle ta upp just industridivisionsdelen. Jag vill då ha svar på frågan vad ni lägger in i ert yrkande om bifall till motionen 152, där ni kräver att Tefab skall behållas i sin nuvarande form. Vad räknar ni med för konsekvenser för televerket och dess organisation av en samordning av de fem verkstäderna inom Teli och Tefab? Det viktiga är att den organisationen får genomföras i lugn och ro. Men den äventyras när ni på detta sätt reserverar er för att Tefab skall kvarstå i sin nuvarande form. Detta är betydligt allvarligare än det som propositionen föreslår.

Anf. 118 RUNE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Rolf Sellgren har sagt så mycket här i dag att jag nästan inte vet var jag skall börja. Han frågar vilka konsekvenser vårt yrkande om bifall till motion 152 får, trots att han vet att det kommer att fungera mycket bra. Det finns inga som helst problem på den punkten. Det är bara ett försök till undanlidning som ligger bakom Rolf Sellgrens fråga.

Rolf Sellgren var tidigare inne på vad som ligger bakom oron hos personalen. Enligt honom beror den på felaktig information. Hade personalen fått riktig information, så hade denna oro lagt sig, säger Rolf Sellgren. Denna chans har ni haft i flera månader. Varför har ni inte kunnat övertyga personalen? Den har precis samma uppfattning nu som den hade för ett par månader sedan, innan den här propositionen lades fram.

Sedan säger Rolf Sellgren att vår reservation står i strid med facket's uppfattning. Var får Rolf Sellgren det ifrån? Facket står bakom reservationen. Representanter för SF, TCO-S och SACO har precis den uppfattning som vi fört fram i vår reservation. Jag begriper inte varifrån Rolf Sellgren har kunnat få en så befängd idé.

Jag skulle vilja fråga Rolf Sellgren på samma sätt som vi i utskottet frågade generaldirektören: Vilket förslag tycker Rolf Sellgren är bäst – det förslag han utformade i televerkets styrelse eller det förslag som finns i propositionen?

Anf. 119 ROLF SELLGREN (fp) replik:

Herr talman! Rune Johansson säger att vid ett bifall till reservation 4, som alltså intar den tredje ståndpunkten i den här frågan, skulle Tefab komma att fungera bra. Reservanterna i utskottet hävdar att Tefab skall behållas i sin nuvarande form som ett särskilt dotterbolag till televerket och att industridivisionen skall behållas som en del i verkets verksamhet i affärsverkets form. Och så säger Rune Johansson att det kommer att fungera bra. Men det är ju på den punkten som man på ett avgörande sätt går emot den omorganisation som televerket håller på att genomföra just nu. Man har långsiktigt sammanfört de här verkstäderna genom en gemensam ledning, trots att den ena industrin är en verksdel och den andra är ett dotterbolag.

Det var därför jag frågade vad facket säger. Nu säger Rune Johansson, vilket var en direkt nyhet för mig, att facket – och han räknar upp alla de fackliga organisationerna – har godkänt denna del i reservationen. Det betyder att facket har växlat fot, man har ändrat ståndpunkt, för facket står bakom förslaget att Teli och Tefab skall slås samman. I frågan om rörelsen skall drivas i verksform eller bolagsform har vi skilda uppfattningar, men facket är med på att bolagen skall slås samman.

Var står Rolf Sellgren som ledamot i televerkets styrelse? Vilket förslag tycker han är bäst?

Jag har svarat på de frågorna när Bertil Zachrisson ställde dem, och jag svarade att jag tyckte det var ett utmärkt förslag inom televerkets styrelse att man skulle ge televerket möjlighet att verka friare och rörligare på

marknaden för att kunna bredda sitt produktionssortiment. När sedan arbetsgruppen redovisade sitt resultat och när förhandlingarna hade skett mellan televerket och departementet och man kommit fram till den nya produkten, som presenterades i propositionen, så tyckte jag att det var ett framsteg då det gäller den målsättning man har att ge verket större frihet att fungera på den konkurrensutsatta marknaden. – Där står Rolf Sellgren.

Anf. 120 RUNE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skall inte förlänga den här debatten mer än nödvändigt, men jag måste säga att när det gäller diskussionerna om Teli/Tefab, så kan vi nog lugnt överlåta åt SF och Metall att klara av dem. Det som är väsentligt är just vårt förslag, att vi liksom personalen och televerket anser att Teli skall vara kvar som en integrerad del av televerket, där personalen skall vara anställd i affärsverket och kunna utlånas till holdingbolaget Teleinvest.

Även om jag inte är överraskad, herr talman, så tycker jag ändå att det är ganska märkligt att uppleva hur Rolf Sellgren med cyklopisk envishet i dag försvarar ett förslag som är helt motsatt det han stödde för ett halvår sedan.

Talmannen anmälde att Rolf Sellgren anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 121 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Jag vill inte att alla de påståenden som förts fram här skall stå oemotsagda och inte heller att det skall tas till riksdagens protokoll att personalen är orolig, utan att jag som ansvarigt statsråd säger några ord.

Kritiken har kanske inte varit så stark i sak som den har varit i ord. Jag har hört här att propositionen är baserad på en högerfilosofi och att den innehåller vilda moderata tongångar. Jag har hört att propositionen delvis också behärskas av centerpartistisk yra. Jag har fått kritik från folkpartistiska tidningar och kommer att få mer av herr Wästberg i Stockholm om ett tag. Jag har t. o. m. fått uppleva att herr Henricsson, som företräder vänsterpartiet kommunisterna, har stått här och hållit eldande försvarspolitiska anföranden i vilka han betonat vikten av att det svenska försvaret upprätthålls. Allt detta gör att jag har en känsla av att det här förslaget kanske inte är så illa, att det är en ganska hygglig gemensam nämnare när allt kommer till kritan.

Jag vill gärna säga att vårt televerk är ett av världens bäst skötta teleorgan. Vi har, trots att vi har geografien emot oss, en av de lägsta taxorna, och vi har en mycket hög teknisk standard. Det är från den utgångspunkten som vi nu har gått in för att ge televerket förutsättningar att arbeta effektivt och bra i framtiden.

Jag vill också säga att det här inte i sig är fråga om ett dynamiskt förslag från regeringen, utan i huvudsak är resultatet av ett initiativ från televerket självt, där man gått till regeringen och begärt att få en hel del förändringar. Vi har jobbat ett år med detta inom kanslihuset och med televerket. Vi har jobbat

ganska snabbt och effektivt och lägger nu fram ett förslag som man inom televerket säger tillgodoser de egna önskemålen – kanske inte fullt ut, men till stora delar.

Här finns nu en oro bland de anställda, säger man, och det är alldeles riktigt. Men jag vill säga att den oron har inte skapats av de anställda, utan den är blott och bart konstruerad av makthavarna, enkannerligen de fackliga företrädarna. Precis så är det, herr Johansson. Det är de fackliga företrädarna inom televerket som står bakom era ståndpunkter. Statsanställdas förbund har ju sagt att förslaget skulle hota 30 000 jobb och att L M och den övriga svenska teleindustrin skulle slås i spillror – visserligen stöder L M Ericsson detta, men det stör väl inte stora andar. De utländska multinationella jättarna tar över, säger man. Jag frågar: Har ni någon gång funderat över hur L M Ericsson skall kunna konkurrera med de utländska multinationella jättarna, om ni inte ens tilltror det svenska televerket att hemma på sin egen gård och med sitt eget material klara konkurrensen? Hur skall L M Ericsson ute i världen – i Grekland, Sydamerika, Asien och Afrika – kunna klara konkurrensen med de multinationella jättarna, som ni i det här fallet är så förfärligt livrädda för?

Den här oron har tagit väldiga proportioner: Glesbygdens teleproblem kommer att överlåtas till televerket, och de privata profithajarna kommer då att ta över i städerna. Så raseras ett av världens bästa telenät. De lägsta taxorna i världen kommer att rusa i höjden. T. o. m. vårt nationella oberoende skulle vara i fara – och här har ju också herr Henricsson på ett effektivt sätt stött de försvarspolitiska ansträngningarna, vilket säkert gläder försvarsminister Krönmark.

Men för man debatten från sådana här utgångspunkter och med så pass liten substans är det ju inte så underligt om de anställda blir oroade. Jag vet inte om jag tycker att det är så särskilt ansvarsfullt, speciellt inte eftersom förslaget till den här formen för verkstadsrörelsens verksamhet har fått stöd i remisserna av alla de fackliga organisationerna på den privata sektorn, och Landsorganisationen centralt har också hänvisat till detta. Jag måste säga att jag kände mig stå på en rätt hygglig grund även i det här avseendet.

Sedan är det också så, herr Zachrisson – jag skulle kanske vända mig också till herr Johansson och flera andra – att generaldirektören för televerket så sent som den 1 december har avlåtit en skrivelse till riksdagens trafikutskott. Jag nämner det här brevet därför att televerket måste för framtiden samarbeta med den svenska tekniska industrin på det här området. Det måste ha frihet att göra det bl. a. för att L M skall kunna konkurrera på världsmarknaden – det var vi alla överens om. I brevet säger faktiskt generaldirektören: "Det blir svårigheter att finna effektiva former för detta samarbete när Teli drivs i verksform och tilltänkta samarbetspartners arbetar i bolagsform."

Generaldirektören för televerket kan alltså egentligen sägas vilja ha den form vi har föreslagit, även om han kanske inte hade trott att det skulle kunna bli en majoritet för det i riksdagen.

Herr Zachrisson säger att vi i onödan är inne och pillar på någonting som

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

fungerar så väl, men så är det alltså inte. Det är i princip televerket som har begärt det här. Televerkets främsta begäran när det gäller verkstadssidan var att vi skulle se till att vi inte har Teli på ett håll och Tefab på ett annat, utan att de slås samman till en enhet. Det var det viktigaste kravet. Sedan är det inte så viktigt om det sker i verksform eller bolagsform. Av någon outgrundlig anledning har socialdemokraterna hamnat på s. k. mellanhand här och föreslår status quo, vilket televerket verkligen inte ville ha.

Socialdemokraterna vill ha larmdivisionen på bolag. Man vill ha Teleinvest på bolag. Och Telefinans vill man också ha på bolag – där går man t. o. m. längre. Men när det gäller verkstadsrörelsen kan man inte göra det televerket anser att man bör göra, det Landsorganisationen, Metall, SALF och SIF tycker att man bör göra och det L M Ericsson och den svenska industrin tycker att man bör göra för att konkurrera. Jag får därför säga att jag kanske inte tycker att kritiken är så väldigt stark i sak.

Jag har, herr talman, begärt ordet av ett enda skäl. Jag vill nämligen kategoriskt och entydigt stilla oron – icke den oro som kommer från dem som jobbar utan den oro som de bibringats, bl. a. genom att Statsanställdas förbund innan propositionen ännu var framlagd var ute och informerade om påstått innehåll i denna proposition. Det är litet tråkigt när man på det sättet använder förhandsinformation och dessutom använder den något skevt.

Jag vill kategoriskt och entydigt säga att om det är någonting som ger förutsättningar för televerket så är det den här propositionen, som ger möjlighet till rörlighet i fråga om bolagsbildningen över huvud taget, möjlighet för larmdivisionen att arbeta och möjlighet för verkstadsrörelsen att konkurrera i samarbete med televerket, i vilket det blir ett helägt dotterbolag, och i samarbete med andra bolag och främst L M Ericsson. Det är genom detta, som televerket i huvudsak begärt, som den svenska teleindustrin ges förutsättningar att arbeta för framtiden.

Det är min fasta förvissning att alla ledamöter inte är nöjda och att det finns kritik att rikta från alla olika håll. Därför utgör propositionen den minsta gemensamma nämnaren – en minsta gemensam nämnare som televerkets generaldirektör säger ger televerket förutsättningar att arbeta inför 1980-talet.

Låt oss nu gemensamt lugna de anställda. De skall ha jobb. De skall ha bra jobb, och de skall jobba för svensk teleindustri tillsammans med televerket i övrigt och tillsammans med L M Ericsson – för televerket, för svenskt telenät och för Sverige.

Anf. 122 BERTIL ZACHRISSON (s) replik:

Herr talman! Det är svårt att hålla tillbaka upprördheten när man hör Ulf Adelson stå här och tala om de anställda och de anställdas organisationer. Oron är skapad på felaktiga grunder, sade herr Sellgren, och Ulf Adelson drämmer i med att den är skapad av fackliga makthavare.

Ulf Adelson vet inte mycket om fackliga organisationer – det är alldeles tydligt – och om den solidaritet och sammanhållning som gjort det möjligt för de anställda att skapa en position utifrån vilken de kan ta hand om sin egen

vardag och sina egna jobb på ett helt annat sätt än förr. Det är den som gett dem möjlighet att också nu säga ifrån och ge uttryck för den oro som de känner. Det går inte för några fackliga ombudsmän i Stockholm att hitta på någon oro som inte är grundad ute bland folk.

Herr Adelsohn skulle ha sett de kommunalmän som besökte trafikutskottet. De var inte uppskrämda av de anställdas fackliga ombudsmän i Stockholm – de som kom från Nynäshamn, Vänersborg och alla de andra ställena. Det var ett mycket allvarligt samtal vi hade i utskottet, och den oro de uttryckte, uttryckte de med mycket kärva ord – det kan jag försäkra.

Så som Ulf Adelsohn talar har arbetsgivarna talat i alla tider. Det är det sätt på vilket man bara slår undan den berättigade oro som alla de som arbetar i televerket och dess industrier i dag känner, därför att regeringen på rent okynne – jag hävdar det – gjort helt onödiga ändringar i det ursprungliga förslaget som televerket lade fram och som var förankrat bland de anställda.

Det förslag som nu är framlagt är sannerligen inte förankrat. Det öppnar vägen för en privatisering av televerket. Ulf Adelsohn är naturligtvis nöjd, jag förstår honom. Han har lurat mittenpartierna att ställa upp på det här. Han har fått igenom en moderat politik. Han har det t. o. m. i allmänhet så förspänt här att det alltid finns någon från folkpartiet eller centern som är beredd att stå upp och försvara hans förslag. Nej, herr Adelsohn, de här förändringarna tjänar inget annat syfte än att hålla Moderata ungdomsförbundet på gott humör.

Anf. 123 SVEN HENRICSSON (vpk) replik:

Herr talman! Här hoppar nu kommunikationsminister Adelsohn in på sitt frimodiga sätt och gör gällande att det är osaklig kritik som framförs. Men i så fall är tusentals anställda vid televerket, som har satt sig in i den här problematiken, osakliga. Och det vägrar jag att tro. Det är folk som har jobbat med detta, yrkeskunniga människor som har erfarenhet av televerkets arbete, vet hur det fungerar, och dessa människor är mycket kritiska och mycket oroliga. Jag tror inte att de är osakliga i sin kritik. De är tvärtom angelägna om att sakligt underbygga sina ståndpunkter.

Jag vill än en gång säga att det här inte bara är fråga om organisation av ett svenskt verk. Det har en annan, längre syftande aspekt, nämligen om vi skall behålla och slå vakt om vår nationella teleindustri. Denna industri har i och för sig en stark koppling till datorerna, till framtidssektorer, som måhända kommer att vara bestämmande för strukturen på vår industri de närmaste decennierna. Det är en strategisk fråga, om detta skall ligga under hård kontroll av den svenska riksdagen för att vi skall ha möjlighet att slå vakt om denna viktiga framtidssektor.

Jag har också velat betona, och jag kan fortsätta att illustrera det om det behövs, vilken betydelse telekommunikationer och data har för det moderna försvaret. Det fanns under Vietnamkrigets tid företag som för sina behov hade gjort sig beroende av amerikansk tele- och dataindustri. Men kriget i Vietnam, som var ett datorernas första krig, tog i anspråk så mycket av denna

moderna teknologi att företagen fick vänta på att få sina leveranser.

Jag skulle vilja ställa en fråga till kommunikationsministern: Anser verkligen kommunikationsministern att vi, som har ett av Europas dyraste försvar, skall äventyra detta försvar, kanske sätta det ur spel, på grund av risken för utländsk insyn? Det är ju klart att om vi har utländsk utrustning, utrustning som är synkroniserad med andra makters resurser, då riskerar vi detta.

Anf. 124 RUNE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skall börja med att hålla med kommunikationsministern på två punkter. Jag delar helt hans uppfattning om vikten av samarbete mellan Teli, Ellemtel och utvecklingsavdelningen på televerket. Men jag är övertygad om att detta samarbete gagnas bäst av om Teli är kvar inom affärsverket.

Jag delar också kommunikationsministerns uppfattning när han i propositionen skriver att "affärsverksformen inte alltid är den lämpligaste för att bedriva konkurrensutsatt verksamhet". Det är helt riktigt. Men i klartext betyder det att bolagsformen är att föredra endast undantagsvis. Teli hör inte till de undantagen. Det gagnas bäst av att få vara kvar i affärsverket.

Jag kan inte underlåta att göra samma påpekande som Bertil Zachrisson gjorde. Jag hoppas att det var ett olycksfall i arbetet från kommunikationsministern. I så fall har kommunikationsministern chansen att ta tillbaka yttrandet att oron är skapad av de fackliga maktavarna. Vilka är dessa maktavare? Är det organisatörer, jobbare i verkstaden i Vänersborg och i de andra verkstäderna? Eller är det kommunikationsministern? Tror kommunikationsministern inte att de anställda exempelvis i Vänersborg, som sysslar med tekniskt högt kvalificerad utveckling, vet vad de talar om? Var det ett allvarligt menat uttryck av kommunikationsministern, så var det oanständigt.

Anf. 125 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Jag vill mycket kort bemöta detta genom att säga följande.

Tre veckor innan propositionen lades fram fick vi besked till departementet om opinionsmöten som arrangerades av Statsanställdas förbund. Vi har också fått ta del av papper som då delades ut om propositionens innehåll. De var helt osakliga. Där sades: "Era jobb är hotade. De multinationella jättarna tar över. Storstädernas feta bitar går till de multinationella jättarna." Jag vill gärna hälsa herrarna välkomna upp till departementet i morgon, för där finns en del av dessa papper kvar. Jag vet inte i vilket syfte detta gjordes. Det kanske var en befogad oro då. Men om den var det, borde man när propositionen kom ha ordnat nya möten och talat om att så var det inte. Jag kan garantera herr Johansson, som har anslagit en saklig ton i debatten, att så är det inte.

Det finns inte någonstans i propositionen något förslag att vissa delar av det svenska telenätet skulle överlåtas eller utackorderas. Vad det är fråga om är

hur televerkets tillverkning skall ske, om den skall ske som i dag och uppdelad på bolag och verkstad, om den skall ske helt i verksform eller om den skall ske i bolagsform. Televerket har sagt att det viktigaste är att det blir en samordning.

Bertil Zachrisson kritiserar mig för att jag helt omotiverat vill ändra den här organisationen. Men ni socialdemokrater vill ha kvar en uppdelning. Ni skall ha kvar Tefab som ett bolag, vilket ju måste vara något förfärande och sedan skall ni ha kvar Teli i verksform. Ni har kvar just den splittring som det enligt vad televerket har sagt är mest väsentligt att få slippa.

Bertil Zachrisson säger att detta är någon sorts högerpolitik. Jag kan inte förstå att bolagsformen för industritillverkning är något som speciellt det parti som jag företräder skulle förespråka. Men om ni säger det, så gärna det – då står vi ensamma för den uppfattningen att tillverkningsindustrin sker normalt i bolagsform. Jag är övertygad om att ni egentligen håller med om att bolagsformen är den normala. Det håller ju LO med om, och det är den modell som vi har i Sverige. Ni anser ju inte att det är ett spår konstigt att exempelvis Gävle Vagnverkstad, som ägs av SJ, bedrivs i bolagsform. Jag har inte hört en enda socialdemokrat beskärma sig över denna fasansfulla situation. När det gäller den här industrin är bolagsformen ännu viktigare för att man, som generaldirektören för televerket säger, smidigt och bra skall kunna samarbeta med bl. a. L M Ericsson och övriga bolag. Det är precis detta det gäller. Om vi ger televerket de bästa förutsättningarna för dess arbete finns det ingen anledning att vara så otroligt orolig.

Jag tror inte att herr Henricsson ens själv inbillar sig att jag med öppna ögon vill sätta försvaret ur spel. Tvärtom blir det nu möjligt att inom televerkets koncernram tillverka elektriska komponenter, vilket skulle stärka de svenska försvarsförutsättningarna. Det har förut inte kunnat ske.

Anf. 126 BERTIL ZACHRISSON (s) replik:

Herr talman! Ja, visst är det högerpolitik, herr Adelson! Det här kan vi ja studera i Margaret Thatchers England, där precis den här utvecklingen har skett, liksom i Holland, och högerpartiet i Norge jobbar frenetiskt för att introducera den här modellen, så visst är det klassisk högerpolitik.

Men sedan försöker herr Adelson det lilla fula tricket att blanda ihop två saker.

En sak är frågan om teleindustrierna, och den har Rune Johansson utförligt behandlat. Vad vi här kritiserar är i och för sig inte vilken arbetsform man använder. Det går att använda båda formerna. Men herr Adelson använder detta som något slags schackproblem, som skall hyfsas, så att säga. Vad vi säger är att vi är inne i en omställningsprocess. Och visst är det här någonting som, när man tittar på det utifrån, ser litet rörigt ut – det medger jag gärna. Men vi tror att televerket kan behärska den process som pågår där utan pekpinnarna från statsmakterna som helt i onödan skapar oro bland de anställda. Dessa har redan nog med bekymmer. Låt dem sköta det de har att göra; vi tror att de klarar av det.

Det andra problemet gäller försöket att förändra televerket i grunden. Det är ett mycket försåtligt försök och mycket skickligt gjort i propositionen. Det ser bitvis så oförargligt ut att en centerpartist mycket väl kan åka hem och citera vissa delar av propositionen och säkert också lugna vissa upprörda känslor. Men sedan åker herr Adelson till dem han representerar och citerar där andra delar av propositionen, och det är just de delarna som successivt öppnar möjligheter för en privatisering av televerket. Det här är ingen barnkammare, herr Adelson. Multijättarna på det här området jobbar inte för ro skull. De är inte ens bara affärsföretag – det känner vi till från Latinamerika – utan det ligger stora politiska intressen bakom de här företagen. Och det är för dem som herr Adelson nu – jag antar att det inte är aningslöst, eftersom jag tror att Ulf Adelson är klokare än så – medvetet öppnar dörren därför att han vet att det tjänar hans politiska syften. Det är lika bra att detta blir utsagt. Det här är klassisk högerpolitik. Det är bara synd att folkpartiet och centern har blivit så grundligt lurade.

Anf. 127 SVEN HENRICSSON (vpk) replik:

Herr talman! Kommunikationsministern säger nu att de här nya bolagen skall börja tillverka komponenter. O.K. De har gjort en del tidigare.

Men det förhåller sig så här, att när försvarsmakten skall göra en upphandling enligt upphandlingsförordningen, så skall det tas in anbud, och då kommer dessa stora företag med sin strategiska styrka att kunna lämna det lägsta anbudet. Det ligger i sakens natur.

Här har man ju också sagt ifrån att vi icke får subventionera dessa verkstäder och att vi icke får medverka till att de på något vis får gynnas, trots att de är svenska. Detta innebär ju den risk som vi tidigare här har påtalat. Det är intressant – det vill jag till slut säga – att andra länders nationella tele- och dataindustrier vårdas som barn av sina stater. Varför gör inte vi detsamma i Sverige? Varför inte slå vakt om en framtidssektor och se till att den verkligen blir vår och står under kontroll av oss? Varför ens riskera – som vi nu gör på ett alldeles tydligt sätt – att öppna för andra krafter, som har andra intressen än våra egna?

Anf. 128 RUNE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Helt kort! Kommunikationsministern frågade varför vi är så rädda för bolagsbildning. Vi är inte alls rädda för bolagsbildning. Men om man skall bilda bolag, då skall det vara ett komplett företag, då kan det vara acceptabelt. Televerket och Teli befinner sig inte i den situationen att det är lämpligt, med tanke på utvecklingen och framtiden, att denna verksamhet bryts ut ur affärsverksformen.

I propositionen uttalas rädsla för att Teli skall bli otillbörligt gynnad. Ni är rädda för att den inte skall konkurrera på lika villkor. Sedan säger ni att till följd av bolagsbildningen skall volymen på exportmarknaden öka. Tala om för mig, herr kommunikationsminister: Vilka konkurrenter skall det lilla Teli ta itu med på exportmarknaden?

Anf. 129 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Sven Henricsson säger att vi skall subventionera och gynna våra industrier på detta område på samma sätt som man gör i andra länder. Det är nästan rörande. Först är herr Henricsson en varm försvarsvän, och sedan föreslår han att vi skall subventionera och gynna L M Ericsson, som i detta fall är vårt internationella flaggskepp. Det är väl ändå så att det är L M Ericsson som konkurrerar på världsmarknaden, inte realiter televerket. Jag uppskattar detta och ser fram emot den subventionering, det gynnande och den smekmånad som vi kommer att få vpk, moderaterna och L M Ericsson i en härligt skön förening.

Jag blir så förvånad över den kritik jag uppbär här, herr talman! Den är så ny för mig.

Sedan vill jag bara säga till herr Zachrisson entydigt och klart att vi inte är ute efter någon engelsk modell, det s. k. nollalternativet. Låt mig entydigt och klart säga att det finns inte något sådant intresse bakom den här propositionen. Det här är helt enkelt en fråga om att ge televerket vad man begärt, nämligen en samlad organisation för sin tillverkningsindustri.

Jag vet inte på vilket sätt multijättarna plötsligt skulle komma in. Jag har hört herr Zachrisson i två repliker till Rolf Sellgren och två till mig, där han inte med ett ord anger på vilket sätt dessa multinationella jättar skall komma in i sammanhanget.

Jag vill bara för min del konstatera att jag tror att televerket här får en tillverkningsform som är rationell. Det blir bra. Jag vill säga till Rune Johansson att meningen i och för sig inte är att televerket alltid skall ut på världsmarknaden. Meningen är främst att vi skall ha ett samarbete mellan televerket, dess helägda dotterbolag, L M Ericsson och övriga industrier på den svenska datamarknaden. Det är i huvudsak de övriga industrierna som skall exportera. Det är så här det är tänkt. Jag vill därför sluta med att citera vad generaldirektören för televerket har sagt till utskottet: "Det blir svårigheter att finna effektiva former för detta samarbete när Teli drivs i verksform och tilltänkta samarbetspartners arbetar i bolagsform." Med detta har generaldirektören sagt att båda delarna bör vara i bolagsform. Med detta kan vi lugna de anställda. De skall få jobb och bra jobb. Vi skall arbeta vidare på detta, och jag hoppas att härmed även ha lugnat herr Rune Johansson. Jag tror inte att jag lyckas lugna herr Zachrisson.

Talmannen anmälde att Sven Henricsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 130 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Det förslag om vissa ändringar i televerkets organisation som vi nu behandlar har föranlett en intensiv debatt, och det har uppmärksamats i pressen, främst på de fem orter som har televerkstäder. Jag kommer själv från en av de orterna.

Televerket sysselsätter omkring 44 000 personer, varav drygt 4 000 i de fem verkstäderna. I verkstäderna är det en stor andel kvinnlig arbetskraft jämfört

med industrin i övrigt.

För sysselsättningen på många orter och för service över hela vårt land har televerket en mycket stor betydelse. Det är därför angeläget att televerket och dess verkstäder kan fortsätta att vara framgångsrika. Vad gäller verkstäderna leder den tekniska utvecklingen på området till en övergång till elektroniktillverkning, vilket i sin tur kan innebära risk för minskad sysselsättning. Därför är det av betydelse att verkstäderna kan öka avsättningen och därigenom undvika sysselsättningsminskning.

Det var bl. a. mot den bakgrunden som televerkets ledning hos regeringen anhöll att få göra organisationsförändringar. Man framhöll därvid att man syftade till ändringar som skulle ge större ekonomisk handlingsfrihet för verket och en bättre marknadsanpassning av verksamheten för att därmed bättre tillgodose verkets huvuduppgift – att förse de svenska konsumenterna med moderna och billiga teletjänster.

För de fem verkstäderna föreslog televerket en samordning. Man framhöll att för att en effektiv samordning skulle vara möjlig borde verkstäderna tillhöra samma juridiska person, och man föreslog att verkstäderna skulle sammanföras under televerkets industridivision.

Regeringens förslag tillgodoser de allmänna krav som framfördes av televerket, även om regeringen inte exakt föreslår de lösningar som verket då förordade.

En av avvikelserna är att regeringen föreslår att verkstäderna samordnas i ett helägt dotterbolag till televerket i stället för i industridivisionen. Detta förslag har ju diskuterats mycket här i kväll, och det har kritiserats hårt av fackföreningar vid Telis verkstäder. Man har velat göra gällande att just bolagsbildningen skulle utgöra ett hot mot verkstädernas framtid.

En annan del av propositionen som kritiserats gäller den avgränsning mellan verkets monopolområde och konkurrensutsatta områden som redovisas i propositionen. Från kritikernas sida framhålls att man riskerar att privata intressen skall kunna ta över de ekonomiskt bästa delarna av televerkets verksamhet.

Mot bakgrund av bl. a. de många ifrågasättanden av propositionens innehåll och inriktning som förekommit väckte vi sju centerpartister från län med televerkstäder motionen 167. Denna motion tillkom efter det att vi tagit del av synpunkter från de anställda vid verkstäderna.

Herr talman! Jag har begärt ordet i egenskap av första namn på denna motion, och jag vill något beröra de frågor som vi tar upp i motionen och den behandling som de har fått i trafikutskottet.

Det första yrkandet i motionen gäller frågan om följderna av den något ändrade gränsdragningen mellan monopolområdet och de konkurrensutsatta områdena. Vi framhåller i motionen att det är väsentligt att förändringarna inte får ge möjlighet till en utveckling som kan innebära att andra intressen tar över de ekonomiskt bästa delarna i televerksamheten, eftersom det bl. a. skulle försvåra och fördyra televerkets rikstäckande verksamhet och service. Av rättviseskäl och ur regionalpolitiska synpunkter är det av största betydelse att televerkets service kan ges på likartade villkor och till lika

kostnader över hela vårt land i framtiden.

Med hänvisning till detta hemställde vi i motionen att riksdagen skulle uttala att ändringarna i gränsdragningen mellan televerkets monopolområde och konkurrensutsatta områden inte får leda till försämrade förutsättningar för televerket att bedriva en rikstäckande verksamhet och service.

Utskottsmajoriteten skriver positivt om våra synpunkter och yrkanden i motionen. Men man säger att de synpunkter och krav som framförs i motionen synes vara tillgodosedda, varför utskottet föreslår att motionen lämnas utan riksdagens åtgärd.

I den socialdemokratiska reservationen nr 1 citeras ordagrant, enligt vad jag kan se, texten i vår motion, när man på s. 21 i det tredje stycket skriver:

”Utskottet tillstyrker också yrkandet i motion 1980/81:167 (c) att riksdagen bör uttala att i vad gäller gränsdragningen mellan monopol- och konkurrensutsatta områden är det väsentligt att förändringarna inte får ge upphov till en utveckling som kan innebära att andra intressen tar över de ekonomiskt bästa delarna i televerksamheten, eftersom det bl. a. skulle försvåra och fördyra televerkets rikstäckande verksamhet och service.”

Reservanterna skriver sedan: ”Vad utskottet nu anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.”

Det är naturligt att gränserna mellan dessa båda områden ibland behöver ändras med hänsyn till efterfrågan och behovet av valfrihet och konkurrens. Speciellt som det finns många som hyser farhågor för att den ändrade gränsdragningen kan vara inledning till en privatisering inom området finns det enligt motionärernas uppfattning anledning för riksdagen att göra ett klarläggande uttalande i frågan. Det stämmer väl med vad utskottsmajoriteten uttalar i sin positiva skrivning om motionen, och det stämmer helt med vad som står i reservationen 1. Jag vill därför yrka bifall till motion 167, yrkande 1, vilket helt överensstämmer med hemställan under p. 1 b i reservation 1.

Herr talman! Jag vill även ta upp den andra frågan som behandlas i vår motion, nämligen televerkets och därmed samhällets ansvar för verkstäderna efter bolagsbildningen. Jag vill för att undanröja varje eventuellt missförstånd betona att vi sju motionärer stöder regeringens och trafikutskottets majoritets förslag om att verkstäderna skall samordnas inom ett av televerket helägt dotterbolag. Detta framgår av motionen. Med hänsyn till kritiken mot bolagsbildningen och de farhågor som uttalats bör det erinras om att bolagsbildningen inte har föreslagits för att skada eller göra det svårare för verkstäderna och deras drygt 4 000 anställda. Tvärtom har ju frågan om samordning aktualiserats för att ge verkstäderna bättre förutsättningar att framgångsrikt möta framtiden och lösa uppkommande problem.

Som utskottsmajoriteten så riktigt framhåller skapar teknikutbytet omställningsproblem för verkstäderna. Det är därför av avgörande betydelse för sysselsättningen att televerket kan öka försäljningsvolymen, och man framhåller att bolagsformen och samordningen skall ge Teli större möjligheter att spela en positiv roll i den svenska elektronikindustrins utveck-

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

ling.

Det är av största betydelse att samhällets ansvar för televerkstäderna inte minskar på grund av organisationsändringarna. Det är ju farhågor för att samhällets ansvar skulle minska som framförts i kritiken mot bolagsbildningen. I motionen framhöll vi – Rune Johansson har varit vänlig att citera motionen här i kammaren – att det enligt vår uppfattning finns anledning för riksdagen att i samband med godkännande av föreslagna organisationsförändringar uttala att televerket kommer att ha fortsatt och egentligen oförändrat ansvar för verksamheten inom verkstadsrörelsen. Yrkandet i motionen har detta innehåll.

Trafikutskottets majoritet understryker att bolagsbildningen inte på något sätt innebär att televerkets ansvar för industriverksamheten minskar. Man hänvisar till att fördragande statsrådet i propositionen framhållit att verksamheten och televerkets styrelse bär ansvaret för att de samlade resurserna används på effektivaste möjliga sätt. Det är värdefullt att detta fastslås i utskottsbetänkandet. Däremot föreslår inte trafikutskottets majoritet att riksdagen skall göra ett uttalande i denna fråga. Jag tycker för egen del att det vore välmotiverat med ett sådant uttalande. Eftersom organisationsförändringen har föranlett så många ifrågasättanden, skapat oro bland de anställda osv., är det lämpligt att det fastslås genom ett riksdagsuttalande att bolagsbildningen inte minskar televerkets och därmed samhällets ansvar för verkstäderna i framtiden vad gäller exempelvis sysselsättning, produktion, produktutveckling och marknadsföring. Det är de frågorna som tas upp i den andra delen av motionen och i motionsyrkande 2.

Herr talman! För att undanröja varje tvivel om att televerkets ansvar för industriverksamheten kommer att vara oförändrat efter organisationsförändringen anser jag att riksdagen i enlighet med vårt motionsyrkande bör göra ett uttalande härom.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till motion 167, yrkande 2. Detta yrkande avstyrks i utskottets hemställan under mom. 6 c. I övrigt ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

I detta anförande instämde Margit Odelsparr, Pär Granstedt, Karin Israelsson, Karl-Eric Norrby, Olle Eriksson och Kerstin Andersson i Hjärtum (alla c).

Anf. 131 RUNE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det var närmast beklämmande att höra Martin Olssons reträtt i den här frågan. Här får ni, sju centerpartister, stora rubriker i lokalpressen som Telis räddare. Sedan står ni inte för vad ni har föreslagit, utan godkänner propositionens innehåll. Men ni kan vara säkra på att det här kommer att ge eko i era hemregioner!

Varför motionerade ni? Ni måste ha motionerat därför att ni inte godtog vad som stod i propositionen. Och nu ställer ni till 100 % upp bakom utskottsmajoriteten och propositionen!

Jag vill påstå att detta är ett gallerispel på ganska så hög nivå. Det är ett

gallerispiel från Martin Olssons sida som jag tar avstånd från.

Låt mig än en gång citera andra yrkandet i motionen. Det lyder: "att ett genomförande av den i propositionen föreslagna organisationsförändringen av televerkets verkstadsrörelse inte får medföra att televerkets ansvar för verksamheten minskar". Det innebär varken mer eller mindre än att ni kräver att Teli skall finnas kvar inom affärsverket. Jag hoppas att ni sex andra centerpartister är helt på det klara med det krav ni har ställt.

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

Vissa åtgärder på
teleområdet

Anf. 132 ROLF SELLGREN (fp) replik:

Herr talman! Med anledning av det sista Martin Olsson anförde vill jag påminna om att utskottet på s. 17 i sitt betänkande skriver: "Utskottet vill understryka att bolagsbildningen inte på något sätt innebär att televerkets ansvar för industriverksamheten minskar. Som föredraganden framhåller bär verksledningen och televerkets styrelse ansvaret för att de samlade resurserna används på effektivaste möjliga sätt."

Detta hänvisar utskottet till när man sedan föreslår att riksdagen lämnar motion 167 utan riksdagens åtgärd.

Anf. 133 MARTIN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte vilka tidningar Rune Johansson syftade på då han talade om rubriker. Jag läser min hemorts tidningar. I den socialdemokratiska tidningen är det nästan dagligen grova påhopp på oss båda som representerar centern från det området. Om Rune Johansson har hittat några positiva rubriker i sin Orts-tidningar, så måste de tolka motionen på ett annat och bättre sätt än man velat tolka den i min hemorts tidningar. Jag skall inte onödigtvis citera de rubriker som har förekommit, men jag kan ändå nämna att där talas t. ex. om vårt deltagande i slakt av televerket under ledning av styckmästare Adelson. Sådana uttryck är det vi är vana att läsa i tidningarna, och de inspireras av att man vill använda frågan till en så från kritik som möjligt mot centern.

Jag vet inte vad Rune Johansson har emot vår motion. Som jag förstår citerade han den positivt i sitt anförande och anförde ingen kritik mot den.

I det andra motionsyrkandet säger vi att riksdagen bör uttala att ett genomförande av den i propositionen föreslagna organisationsförändringen av televerkets verkstadsrörelse – det syftar självfallet på att man samordnar televerkstäderna på det sätt som föreslås i propositionen – inte får medföra att televerkets ansvar för verksamheten minskar. Kan det vara fel att riksdagen fastslår det? Snarare är det vad som måste fastslås för att undanröja varje tvivel om att samhället skall fortsätta att ta sitt ansvar.

Den kritik som har rests mot bolagsbildningen bygger mycket på påståendet att samhällets ansvar inte skulle vara lika stort för en verksamhet som bedrivs i bolagsform. Därför är det viktigt att göra de här klarläggandena och att personalen får känna arbetsro och trygghet i fortsättningen efter de många debatterna.

Då hoppas jag att jag har förklarat detta. Sedan har jag antecknat

173

någonting om att det här var ett spel för galleriet som Rune Johansson tog avstånd från. Jag beklagar om han inte tycker att det är riktigt att samhället tar ett ansvar och att riksdagen bör göra ett uttalande i en fråga som har diskuterats så mycket bland de närmast berörda.

Herr talman! Rolf Sellgren sade att det var mycket överflödigt med ett uttalande av riksdagen. I mitt inlägg citerade jag utskottets positiva skrivning men lade till att jag med hänsyn till frågans karaktär ansåg det lämpligt med ett riksdagsuttalande.

Anf. 134 BO FORSLUND (s):

Herr talman! Jag vill först uttrycka förvåning över att regeringen nu vill slå sönder ett enhälligt beslut i riksdagen så sent som våren 1980 och som innebär att Teli själv skulle ges möjlighet att samordna sin verksamhet.

I motion 1980/81:166 har jag tillsammans med några partikamrater gått emot förslaget att hela industriverksamheten skall bedrivas i bolagsform fr. o. m. den 1 juli 1985. Vi anser att en sådan omställning medför stora risker för de mest utsatta verkstäderna. Eftersom jag är från Sundsvall känner jag mig självklart särskilt oroad, då en av verkstäderna bedriver sin verksamhet där.

I motsats till dem som ställer upp för propositionen tror jag inte att organisationsförändringen kommer att leda till en bättre och konkurrenskraftigare Teli. Jag tror däremot att om Teli på egen hand får genomföra sin organisationsförändring, så kommer det att innebära att man bättre kan klara övergången till elektronik och de övriga problem som man kommer att möta.

Nu skall ingen förvånas över den moderata privatisering svåg som drar fram i regeringen, men jag är förvånad över att centerns ledamöter åker med så följsamt. Jag kan förstå den reaktion och den indignation över centerpartisterna Martin Olsson och Margit Odelsparrr som har kommit till uttryck i många olika sammanhang från de anställda vid Teli i Sundsvall, speciellt när de båda tidigare i allmänna ordalag gjort sken av att de ställer sig bakom de anställdas krav.

Det har talats mycket här i debatten om att det råder oro, och jag vill understryka att så är fallet. Stark reaktion har också märkts inte minst från centerpartister vid företaget. Enligt centerns talesman vid televerkstaden i Sundsvall finns det ungefär 300 centerpartister som går emot propositionen och utskottsmajoritetens förslag. Men inte nog med det. Ledande personer bland centerungdomen och centerkvinnorna har också ställt sig avvisande till propositionen.

Motionen av Martin Olsson m. fl. tar upp de regionalpolitiska hänsyn som måste tas vid organisationsförändringar, och det tycker jag självfallet är bra. Det är så bra att jag vill citera en del av motionen: "Även om televerkstäderna överförs till ett dotterbolag måste enligt vår uppfattning televerkets och därmed samhällets ansvar för sysselsättning, produktion, produktutveckling och marknadsföring m. m. kvarstå oförändrat." Det är mycket bra.

Jag tycker därför att Martin Olsson inte skall urskulda sig och springa ifrån sin motion och sina berättigade krav enbart för att visa lojalitet mot en proposition som är helt styrd från moderat grundsyn. Det vore märkligt och skulle uppfattas som ett stort svek, om man inte kunde ansluta sig till socialdemokraternas reservationer nr 1 och 4. Gör ni inte det, åk då hem till arbetarna och stilla deras oro! Förklara för de 1 100 anställda vilka fördelarna är med majoritetens förslag! Förklara också att sysselsättningen inte kommer att hotas för de teleanställda i Sundsvall!

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de socialdemokratiska reservationerna som är fogade vid betänkandet.

I detta anförande instämde Bengt Wiklund, Rune Jonsson och Martin Segerstedt (alla s).

Anf. 135 MARTIN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Föregående talare sade att jag, och kanske flera centerpartister, skulle ha "lovat" att ställa upp för vissa saker, och det bör inte stå oemotsagt.

Vi har haft två överläggningar med representanter för ledningen för fackföreningen vid Teli, och vi har tagit del av deras åsikter. Det var värdefullt att få höra synpunkter från ett håll där man kanske läst propositionen överdrivet kritiskt. Det var trots allt intressant.

Vi tog alltså del av deras synpunkter, och vi lovade att inte motionera i den ena eller andra riktningen. Det enda som vi lovade – och det har jag också framhållit i en artikel, som kritiserats av en tidning, vilken tyvärr inte brytt sig om att publicera artikeln – var att jag klart sade till de teleanställda att vi skall resonera med de av våra kolleger som berörs av denna fråga. Det har vi också gjort.

Jag tackar Bo Forslund för att han citerat ur vår motion samt för att han uttryckt sig positivt. Det är väldigt roligt att få sådant beröm för en motion. Jag behöver därför inte själv citera ur den. Jag måste ändå säga att jag tror att Bo Forslund bitvis har försökt att läsa motionen ungefär som på visst annat håll där man försöker läsa saker så kritiskt som möjligt.

Motionen går inte emot propositionen – den syftar till klarlägganden. Då det gäller frågan om en avgränsning mellan monopolområde och konkurrensutsatta områden är det viktigt att en sådan avgränsning inte utvecklas så att man riskerar televerkets rikstäckande verksamhet osv. – jag framhöll det i mitt förra anförande.

När det gäller bolagsbildningen är det klart ut sagt i motionen att inom ramen för ett godkännande av propositionens förslag till organisationsändring skall riksdagen göra ett klarläggande uttalande, eftersom det finns så många som har kritiserat bolagsbildningen. Herr talman! Den föregående talaren måste ha misstagit sig på denna punkt.

Informationen har kanske varit väldigt vinklad i det här fallet. Alla ledamöter i riksdagen får väl Statsanställdas förbunds tidning och ser den hätska kritik som på praktiskt taget alla områden riktas mot allt som kommer

från icke-socialistiskt håll. Då är det väl ingen som förvånas om kritiken även i det här fallet skjuter långt över målet.

Herr talman! Jag är glad för det stöd som både Rune Johansson och Bo Forslund har uttalat för vår motion. Jag skall emellertid inte förlänga debatten ytterligare.

Anf. 136 BO FORSLUND (s) replik:

Herr talman! Martin Olsson säger att informationen är vinklad. Han ondgör sig över dagliga påhopp, främst då från den socialistiska pressen. Men, Martin Olsson, det beror ju på ert gallerispel och era svepande formuleringar.

Skall vi ställa följande fråga: Anser inte Martin Olsson att de farhågor som de teleanställda – inkl. 300 centerpartister i Sundsvall – nu ser och den osäkerhet som alla känner inför framtiden saknar grund? Tror inte Martin Olsson att de har tillräckliga kunskaper om Telis verksamhet för att kunna bedöma vad den diskuterade organisationsförändringen innebär? Jag vill påstå att personalen vet vad det här är fråga om. Den har satt sig in i den här frågan. Enligt min mening är det nonchalans mot de anställda: att först gesken av att stå på personalens sida och väcka en motion för att sedan springa ifrån dem med svepande formuleringar, så att man inte skall behöva stödja socialdemokraternas krav.

Herr talman! Jag vill beteckna detta som dubbelspel.

Anf. 137 MARTIN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Om jag yrkar bifall till vår motion som innehåller två yrkanden och då yrkar bifall till båda dessa yrkanden, är det att springa ifrån en motion? Det var det värsta som jag har hört i fråga om synen på motionsbehandling. Vi har ju sett att många har funnit sig i att motioner blivit välvilligt behandlade och glatt sig över en välvillig skrivning. Då har det kanske ibland förefallit som om motionären försökt att springa ifrån motionen. Men här har jag som motionär yrkat bifall till motionen. Det kan inte vara detsamma som att springa ifrån den, Bo Forslund.

Beträffande förutsättningarna för en framgångsrik verksamhet i televerkstäderna vill jag säga att vi ju är ense om att samhället i fortsättningen måste ha ett stort ansvar för verksamheten. Vi bör även kunna vara ense om att det är viktigt att göra klara uttalanden i frågan, så att den befogade eller obefogade oro som har funnits bland de anställda kan skingras.

Jag kan citera något av vad som uttalats av en person som rimligen borde känna till något om dessa frågor. Jag syftar på den tidigare statssekreteraren och numera generaldirektören Tony Hagström i televerket. När propositionen hade blivit känd betonade han i en skrivelse till de anställda, att han bl. a. med anledning av att nästan all industriell verksamhet i vårt land bedrivs i bolagsform, inte vänder sig mot bolagsbildningen. Vidare betonar han att omläggningarna till bolag inte på något sätt ändrar verksledningens ansvar för rörelsegrenarna. Han frågade varför man på vissa håll försöker skrämja televerkets personal med vilseledande sysselsättningsprognoser när självtillit

bör vara den rätta inställningen. Televerket arbetar, säger han, inom en tillväxtsektor och har genom tidigare goda prestationer avsevärt bättre möjligheter än något annat televerk i Europa att hävda sig i konkurrensen, osv.

Även de som är utsedda att svara för ledningen av televerket bör väl rimligen kunna bedöma den här saken. Jag tycker att ni skall sluta med skrämselfpropagandan mot bolagsbildningen. Jag hoppas att den skrämselfpropaganda som har bedrivits inte skall skada televerket och televerkstädernas framtid. Efter det beslut som vi snart kommer att fatta hoppas jag att det blir lugn, optimism och goda framtidsförutsättningar för våra televerkstäder.

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

Anf. 138 BO FORSLUND (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en hel del rundgång i Martin Olssons inlägg, inte minst i det senaste. Till sist vill jag bara konstatera att Martin Olsson nöjer sig med ordlek. Han är nöjd med att få en positiv skrivning med anledning av sin motion. Jag beklagar detta å de anställdas vägnar.

Talmannen anmälde att Martin Olsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 139 OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! De flesta som har talat i denna debatt har velat bevara delar av televerksmonopolet som regeringen föreslår uppluckrat. Detta kan ge intryck av att propositionen innebär ett stort steg bort från televerkets monopol. Så är det inte. Propositionen innebär en liten, alldeles för liten, uppluckring av monopolet.

Låt mig ta tre exempel. Abonnentväxlar, terminaler och växlar till telex; telefonistutrustning och modemer är och skall förbli statsmonopol här i Sverige i motsats till vad som är fallet i nästan alla andra europeiska länder. Vad är det som säger att konsumenterna får billigare och bättre varor och effektivare service bara därför att staten har monopol på produktion och försäljning? Varför skulle monopol vara bra på just detta område?

Vidare föreslår han i propositionen att televerket skall finansiera en del av försäljningsverksamheten med en särskild kredit hos riksgäldskontoret. Det är naturligtvis riktigt att televerket skall kunna konkurrera också med krediter. Men varför skall man inte, som konkurrenterna, låna upp på marknaden? Konkurrenterna får i sin prissättning ta hänsyn till de reella kapitalkostnaderna. Det finns t. ex. finansbolag och en bra uppbyggd kapitalmarknad, där man kan hämta krediter. Om riksgäldskontoret ger televerket lägre räntor än vad konkurrenterna får när de finansierar sig på den öppna marknaden, innebär detta bara att skattebetalarna får stå för fiolerna, att det blir subventionerad prissättning.

Det tredje exemplet: Telefax och teletex är och skall fortsätta att vara s. k. integrerade delar av televerkets verksamhet. Detta innebär i och för sig inget formellt monopol för televerket, men det ger televerket betydande praktiska

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

monopolfördelar.

Televerket säljer sina apparater via det officiella 90 200-numret. Man ger ut en särskild katalog som ger ett mycket officiellt intryck, men där bara de abonnenter får stå med som har televerkets egna prylar. Testningsförfarandet ger televerket ett klar försprång framför konkurrenterna. Televerket vägrar att typgodkänna konkurrenternas teletexapparater. Det ger t. ex. den absurda situationen, att man kan sitta i Tyskland med en apparat som inte är godkänd för det svenska telenätet och kommunicera med televerkets teletexapparater i Sverige.

Alla dessa saker är allvarliga ur konkurrenssynpunkt. Allt tyder på att det är de svenska konsumenterna som förlorar genom bristen på konkurrens.

Jag har på sista tiden träffat åtskilliga personer som sysslar med dessa saker och som varit förvånade över att Ulf Adelsonn kunnat lägga fram en proposition som är så slappt monopolistisk. Kommunikationsministerns vänner har då svarat: Ah, ni vet väl hurdan Ulf är! Han vill ha snabba beslut – sedan får det bli som det blir med principerna.

Men jag undrar det? Jag tror att det trots allt finns en litet mer principiell bakgrund. De konservativa har oftast värnat om privatföretagarna men inte alltid om konkurrensen. Det är ingen slump att det är en konservativ handelsminister som hittills inte har släppt fram en välbehörlig ny och mera skärpt konkurrenslagstiftning.

Men trots allt finns en sak som är värre i den här propositionen och behandlingen av den än det faktum att man bevarar monopolet på ett sätt som sannolikt höjer priserna och ger sämre produkter och service. Det gäller de bitar som berör yttrandefriheten.

Modem är en sorts apparat som gör att man kan koppla dataanläggningar till telenätet. Modemen spelar därför en mycket viktig roll i den utvidgade kommunikation som datorsystemen innebär.

Telefax är enligt flera bedömare stommen i framtidens tidningar, då tidningssidor direkt, via telenätet, kommer att förmedlas till abonnenterna. Teletex kan spela en stor roll som ett nytt massmedium, eller en del av ett sådant.

Då är det naturligtvis mycket allvarligt om nya framtidsmedier, som delvis kommer att ersätta eller i varje fall komplettera dagstidningar, kommer att förmedlas på ett sätt och med apparater som gör dem som vill ge ut medierna och förmedla information via dem beroende av en statlig myndighet som hittills inte tvekat att utnyttja sina monopolfördelar.

Det är symptomatiskt och anmärkningsvärt att ordet yttrandefrihet inte finns med i propositionen, inte i utskottsmajoritetens skrivning och inte heller i utskottsminoritetens skrivning. Det har inte heller funnits med i något av de anföranden som utskottsminoritetens talesman – som varit utbildningsminister och haft hand om yttrandefriheten – har hållit i dag. Det är ett allvarligt tecken. Jag förutsätter att regeringen kan komma igen och se till att televerket inte får ett fortsatt monopol på de områden inom dess verksamhet som har betydelse för framtidens yttrandefrihet.

Anf. 140 LILLY BERGANDER (s):

Herr talman! Riksdagen antog så sent som i mars ett uttalande om ett helägt holdingbolag, Teleinvest AB. Det var ett enigt trafikutskott som lade fram förslag till detta.

Personalen på alla nivåer inom Teli ställde upp på detta och såg en ljusning inför framtiden. Man kunde konstatera att ägaren, staten, var villig att satsa offensivt på sitt företag.

Det var därför med bestörtning man mottog beskedet om förslaget att bilda aktiebolag av televerkstäderna.

Man kunde konstatera att regeringen i stället för att följa riksdagens beslut lade fram en proposition byggd på de i mars avslagna moderata motionerna, vilket upplevdes som mycket märkligt.

Den proposition som vi i dag skall ta ställning till är också enligt min uppfattning ägnad att inge oro.

Jag vill i korthet redogöra för Nynäshamns kommuns sysselsättningssituation. I länsplaneringen är Nynäshamn utlagt som regionalt centrum. Anledningen är avståndet till Storstockholm samt de dåliga kommunikationerna, som innebär långa och besvärliga resor för dem som tvingas att pendla. Trots detta omfattar utpendlingen i dag från kommunen ca 3 000 personer. Sysselsättningen är vikande. Jag kan som exempel nämna nedläggningen av cementtillverkningen i Stora Vika. Nynäs Petroleums problem är också väl kända. Dessutom har vi då omläggningen från elektromekanisk till elektronisk tillverkning, som i bästa fall innebär en reducering av antalet sysselsatta med 200 personer hos kommunens helt dominerande företag, Teli. Teli sysselsätter ensamt 1 500 personer, varav hälften kvinnor. Tillsammans med 16-årspuckeln, som är ganska stor i Nynäshamn, innebär detta att vi inom en 3-5-årsperiod i stället för en minskning av arbetstillfällena behöver öka sysselsättningen inom kommunen med 1 700 nya arbetstillfällen, om inte den redan stora utpendlingen skall öka ytterligare eller våra ungdomar tvingas flytta från kommunen. Inget av alternativen är godtagbart.

Personalen vid Teliverkstäderna känner oro och rädsla för framtiden, något som de sannerligen inte förtjänar. De har trots ofta stora och svåra omställningsproblem lojalt ställt upp på den strukturförändring som redan ägt rum. De var också lojalt villiga att konstruktivt medverka till de fortsatta förändringar som var planerade. Dessa människor vet att utvecklingen går så fort inom elektroniken att man inte har råd att förlora en enda dag i utvecklingsarbetet. De vet också att ett litet bolag inte ensamt kan klara denna utvecklingskostnad. Dessutom vet de att företagets chans att i dag överleva är en mycket nära anknytning till ägaren, televerket. De är också medvetna om de multinationella företagens intresse att satsa för att överta leveransen av telematerial till världens kanske mest välskötta telebolag.

Osäkerheten inför framtiden gör också att många, och då i första hand de välutbildade, redan söker annat arbete. De vågar inte längre lita på ägarens vilja att satsa på sitt företag.

Samtliga utredningar som gjorts inom televerkstäderna visar på behovet av

produktutveckling och nära anknötning till televerket.

Herr talman! Det har från den borgerliga sidan sagts att de fackliga organisationerna helhjärtat ställer upp för propositionen och att det bara är några få som är emot den.

Jag vill till kammarens protokoll läsa in ett uttalande som samtliga fackliga organisationer inom Teli, i Sundsvall, Nynäshamn och Vänersborg -- SACO/SR, Statstjänstemannaförbundet, Statsanställdas förbund och SALF -- har enats om, och det är i fyra punkter:

1. Televerket är i en internationell jämförelse och med nuvarande organisation ledande på telekommunikationsområdet. Vi har 50 % lägre taxor och avgifter än t. ex. USA och Västtyskland.

2. Televerket och Teli måste även i fortsättningen vara en sammanhållen enhet för att garantera konkurrenskraftiga priser.

3. Omställningen från elektromekanik till elektronik pågår och en aktiebolagsbildning skulle vara ytterligare en komplikation -- och mot de fackliga organisationernas bestämda uppfattning.

4. Inga sakliga fördelar med en aktiebolagsbildning finns redovisade.

Jag vill instämma i detta uttalande.

Att man från moderat håll är fast besluten att driva privatiseringen nästan till varje pris är väl i och för sig ingen större överraskning, men att både folkpartiet och centern så snart ändrar åsikt som från mars i år till nu kan man bara beklaga.

Vår motion 165 täcks av reservation 4.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till alla de socialdemokratiska reservationerna vid detta betänkande.

Anf. 141 STURE PALM (s):

Herr talman! Jag vill i all korthet ta upp en specialfråga i anslutning till behandlingen av denna proposition.

Provningsrådet vid statens provningsanstalt har översänt en skrivelse till trafikutskottet om kontrollärenden. I utskottets betänkande finns inte ett dugg sagt om denna skrivelse, där vi framför mycket väsentliga synpunkter. Det gäller provningen av de apparater som är avsedda att anslutas till telenätet och som televerket ställer tekniska krav på.

Det är här fråga om officiell provning, på vilken det ställs särskilda krav beträffande effektivitet, sakkunskap och opartiskhet.

Att vår skrivelse inte omnämns och tydligen inte har blivit behandlad av utskottet tycker vi är synnerligen anmärkningsvärt, då riksdagen vid två tillfällen -- åren 1972 och 1974 -- tagit ställning till hur sådan provningsverksamhet skall organiseras och bedrivs. Vid de här tillfällena fastslog statsmakterna hur angeläget det är att ett allmänt förtroende skapas för hur den officiella provningen skall bedrivs. I beslutet underströks att det handlar om det skydd samhället kan ge den enskilde beträffande liv, hälsa, egendom och ekonomi.

Jag vill framhålla -- efter en åttaårig erfarenhet av verksamheten -- att riksdagens beslut om den officiella provningen på vissa områden har tvingat

fram genomgripande och för olika näringsutövare hårdhänta förändringar i provningsverksamheten.

Rådet har engagerat sig i att leva upp till statsmakternas intentioner. Som exempel kan jag nämna att det finns anställda som har fått välja mellan att helt ägna sig andra uppgifter och att ta anställning vid de officiella riksprovplatser som i fortsättningen fått ansvar för den officiella provningen. Förändringarna ansågs på sin tid vara så angelägna att det krävdes en särskild lagstiftning som reglerar dessa förhållanden – det är lagen om riksprovplatser m. m.

I propositionen om televerket som vi nu behandlar, sägs att de hittills tillämpade principerna för officiell provning inte bör gälla för provning av den utrustning som är avsedd att anslutas till telenätet.

Trots att regeringen i sin proposition konstaterar att det är fråga om officiell provning, blir alltså slutsatsen att televerket även fortsättningsvis skall utföra denna provning i egen regi. Kraven på opartiskhet får därmed vika, och televerkets engagemang i egen tillverkning och försäljning av dessa produkter anses vara godtagbart.

Det är förvånande att televerket inte har insett att en förläggning av provningen utanför verket skulle stärka televerkets ställning som affärsdrivande organ.

För att se till att den här lagstiftningen skall kunna föras ut i vardagslivet tillsatte statsmakterna ett särskilt råd för att behandla principiellt viktiga frågor på det här området. Det är statens provningsanstalts råd för provning, kontroll och legal metrologi. Rådet har en mångsidig sammansättning med representanter från myndigheter, näringsliv och fackliga organisationer. Det är detta råd som genom den här skrivelsen låtit höra av sig till utskottet och som pekar på de förhållanden som bör beaktas beträffande provningen av teleutrustningar. Jag vill än en gång framhålla att det är anmärkningsvärt att utskottet i sitt betänkande inte ens omtalar förekomsten av denna skrivelse eller de synpunkter den innehåller.

Tiden medger inte att jag nu redogör ytterligare för innehållet. Jag kan endast konstatera att handläggningen måste te sig oförklarlig för dem som tidigare tvingats böja sig för de övergripande principer som statsmakterna fastställt för officiell provning och som nu måste konstatera att andra regler skall tillämpas då statlig affärsverksamhet är inblandad.

Herr talman! Jag skall inte vid detta tillfälle ställa något yrkande i den här frågan. Jag vill emellertid uttrycka missnöje med behandlingen av den aktuella skrivelsen och avser återkomma i detta ärende vid ett senare tillfälle.

Anf. 142 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! I ett förkortat inlägg vill jag konstatera att trafikutskottet trots flera reservationer är enigt på en viktig punkt, och det är att göra Teli-Tefab till ett livskraftigt och konkurrenskraftigt elektronikföretag med god lönsamhet. Reservanterna i utskottet vill behålla verksformen, medan propositionen och utskottsmajoriteten föreslår en samordning och bolags-

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

Torsdagen den
18 december 1980

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

bildning.

De regioner som berörs av denna teleindustri är alla i behov av god och framtidsinriktad sysselsättning. Det må sedan gälla de näringsssvaga Norrlandsområdena eller det industriundersysselsatta Vänersborg, för att nu ta några exempel. Ser man på kommunen Vänersborg, så visar det sig att inte mindre än drygt 850 personer är anställda inom Teli. Det innebär att ca en fjärdedel eller nästan 25 % av alla industrisysselsatta i Vänersborg finns på detta företag. Att industriverksamhet av det här slaget är av avgörande betydelse för orten är en självklarhet som kanske inte behöver sägas, men det kan ändå ha sitt värde att notera detta också i den här debatten.

Rune Johansson talade om utvecklingsarbete och värdet av samarbete och sade att detta måste stärkas. Det är bra, och det är ju både utskottsmajoritet och reservanter överens om. Men Rune Johansson sade också att affärsverken har större möjligheter att ta regionalpolitiska och sysselsättningspolitiska hänsyn. Till detta skulle jag bara vilja invända att affärsverkens historia på den punkten är långt ifrån fläckfri.

Man kan emellertid konstatera att forsknings- och utvecklingsarbete är av central betydelse för Telis konkurrensförmåga. De omställningsproblem som verkstäder av den här typen kommer att drabbas av i framtiden kommer att vara aktuella, oavsett vilken företagsform verkstäderna drivs i. Därför finns det anledning att ta fasta på den mycket starka skrivning som trafikutskottets majoritet gör just beträffande de här aktuella avsnitten.

Utskottet understryker att bolagsbildningen inte på något sätt innebär att televerkets ansvar för industriverksamheten minskar. Tvärtom måste de samlade resurserna användas på effektivaste möjliga sätt.

Utvecklingsverksamheten är av vital, för att inte säga av avgörande betydelse. Utskottet säger att televerket utifrån sitt koncernansvar även i framtiden skall samordna den tekniska utvecklingen. Det innebär ett mycket nära samarbete med just televerkets utvecklingsarbete, och man har också fått televerkets ord på att detta samspel skall förbättras ytterligare.

Jag kan inte underlåta att med några ord kommentera Bertil Zachrissons tal om att förslaget innebär att man här går emot facket. Fackets svar kommer ju från olika håll och ger en splittrad bild. Men ta inte till brösttoner, Bertil Zachrisson! I går när det gällde inrikesflyget på Bromma struntade Bertil Zachrisson i vad facket önskade. Den slutsats man kan dra av hans agerande under de här två dagarna är: Gärna fackligt inflytande, men bara när det passar herr Zachrissons partipolitiska syften.

Herr talman! Självfallet kan det vara svårt att tvärsäkert säga vad olika företagsformer kan ge i framtiden, men att televerket för sin del är övertygat bestyrks av verkets beslut för några dagar sedan att i Vänersborg investera nära 30 milj. kr. i en ny verkstad. Det skall ses som ett bevis för televerkets tro på Telis framtid. Länets främste företrädare, landshövding Göte Frid i Älvsborgs län, kommenterade enligt en tidningsartikel beslutet med följande ord: Detta är den bästa garantin för sysselsättningen vid Teli i Vänersborg.

Det är inte bara min förhoppning utan också min övertygelse att detta är

ett riktigt konstaterande. Det innebär att man ur sysselsättningspolitiska och regionalpolitiska synpunkter kan se framtiden an med tillförsikt, och utifrån det är jag beredd att stödja propositionen.

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

Anf. 143 BERTIL ZACHRISSON (s):

Herr talman! Först kort till Elver Jonsson: Svensk pilotförening är en viktig facklig organisation när det gäller att klara flygsäkerheten.

Men jag har begärt ordet, herr talman, för att säga att för den händelse att den socialdemokratiska reservationen nr 4 inte vinner riksdagens bifall avser vi socialdemokrater att stödja den motion som Martin Olsson har yrkat bifall till.

*Vissa åtgärder på
teleområdet*

Mom. 1 a

I en förberedande votering biträddes reservation 1 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del med 147 röster mot 16 för motion 169 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 156 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 160 röster mot 159 för reservation 1 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 1 b

Reservation 1 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del bifölls med 168 röster mot 151 för utskottets hemställan.

Mom. 1 c

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 159 för reservation 1 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls med 300 röster mot 18 för motion 169 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 3 a

Utskottets hemställan bifölls med 303 röster mot 16 för motion 169 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3 b

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 143 för reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. 15 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3 c

Utskottets hemställan bifölls.

Torsdagen den
18 december 1980

Ajournering m. m.

Mom. 4

I en förberedande votering biträdades reservation 3 av Bertil Zachrisson m. fl. med 152 röster mot 16 för motion 169 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 151 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 160 röster mot 159 för reservation 3 av Bertil Zachrisson m. fl.

Mom. 5

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 6 a och b

I en förberedande votering biträdades reservation 4 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del med 151 röster mot 16 för motion 169 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 151 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 160 röster mot 159 för reservation 4 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 6 c

Motion 167 av Martin Olsson m. fl. i motsvarande del bifölls med 182 röster mot 136 för utskottets hemställan.

6 § Kammaren beslöt att uppskjuta behandlingen av återstående på föredragningslistan upptagna ärenden till morgondagens sammanträde.

7 § Ajournering m. m.

Anf. 144 TALMANNEN:

Jag hemställer att kammaren nu beslutar att ajournera sina förhandlingar till kl. 00.45 för att bereda näringsutskottet tillfälle att sammanträda och avge betänkande med anledning av återremissen av utskottets betänkande 16.

Vid morgondagens sammanträde upptas som första ärende socialförsäkringsutskottets betänkande 17 om utbyggt skydd mot höga sjukvårds- och läkemedelskostnader. Närmast därefter upptas näringsutskottets betänkande med anledning av återremissen samt finansutskottets i dag en gång bordlagda betänkande 16. Övriga ärenden upptas i följande ordning:

jordbruksutskottets betänkanden 13 och 14 (gemensam överläggning)

lagutskottets betänkanden 5 och 8

utrikesutskottets betänkande 18

kulturutskottets betänkanden 16 och 17

utbildningsutskottets betänkande 11

näringsutskottets betänkande 20

lagutskottets betänkande 1

näringsutskottets betänkande 7

socialutskottets betänkanden 10 och 11

lagutskottets betänkande 2

kulturutskottets betänkande 18
utbildningsutskottets betänkanden 9 och 10
näringsutskottets betänkanden 2 och 3
lagutskottets betänkande 9

Nr 55

Torsdagen den
18 december 1980

Ajournering m. m.

Kammaren beslöt kl. 00.05 att ajournera sina förhandlingar till kl. 00.45.

8 § Då förhandlingarna kl. 00.45 återupptogs anmäldes och bordlades Näringsutskottets betänkande 1980/81:28 efter förnyad behandling av del av proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. (ekonomi- och handelsdepartementen)

9 § Kammaren åtskildes kl. 00.46.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert